

wroclaw.pl

Życzliwość ma moc i pomaga

Dzień Życzliwości wypada 21 listopada. Dokąd wybrać się z tej okazji? Zobacz program wydarzeń i przyjdź na uśmiechnięte zdjęcie.

str. 9

ISSN: 2719-7948

BEZPŁATNY BIULETYN INFORMACYJNY URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIA

NR 42 (108), 17-23.11.2022

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE EKOLOGICZNYM

TOMASZ HOŁCZAK

Jest projekt budżetu miasta na 2023 rok

Mimo inflacji Wrocław nie rezygnuje z kluczowych inwestycji dla mieszkańców. Zobacz, jakie są główne założenia projektu budżetu na przyszły rok.

str. 3

Brochów na relaks i złotą jesień życia

Kiedyś mknął tędy najszybszy w Europie ekspres Latający Ślązak. Z czego teraz słynie Brochów? Startujemy z nową serią o wrocławskich osiedlach.

str. 14-15

День доброзичливості 2022

У 2022 р. День доброзичливості святкуватимуть у Вроцлаві під гаслом : «В доброзичливості сила!».

str. 18

BĄDŹ NA BIEŻĄCO. ZAWSZE AKTUALNE INFORMACJE NA WWW.WROCLAW.PL

Szanowni Państwo,
cztery lata temu, 19 listopada 2018 roku, w Sali Wielkiej wrocław-

skiego Starego Ratusza, składałem ślubowanie przed objęciem – z wyboru 129 669 wrocławianek i wrocławian – obowiązków Prezy-

dentą Wrocławia. Tuż po nim złożyłem moje „wyznanie wiary” we Wrocław. Mówiłem wówczas:

„Wierzę we Wrocław otwarty i uśmiechnięty, łączący młodych i starszych, tak jak radosna parada w 100-lecie niepodległości. We Wrocław, w którym każdy, kto chce go budować, znajdzie swoje miejsce. We Wrocław, który podtrzyma swoją tradycję miasta otwartego dla przyjezdnych. Miasta pewnego siebie i silnego swoją kulturą, miasta tolerancyjnego, które, czerpiąc z tej siły, jest także zdolne do pomocy tym, którzy jej potrzebują.

Wierzę, że wszyscy, jak tu jesteśmy, mimo iż pochodzimy z różnych środowisk czy partii politycznych, zdecydowaliśmy się startować w wyborach, bo chcemy zmieniać nasze miasto i służyć jego mieszkańcom.

Wierzę, że dobro mieszkańców będzie naszą najwyższą wartością, bo Wrocław, moi drodzy, to miasto, w którym żyją koło siebie wyborcy PiS-u, Koalicji Obywatelskiej, sympatycy środowisk bezpartyjnych i wielu innych ugrupowań. To wyborcy nas wszystkich, ale też i tych, którzy mimo zebranych głosów, nie znaleźli się w tej radzie. Decyzje, które podejmiemy, będą dotyczyły ich wszystkich. To wielka odpowiedzialność. Dziś musimy się także wsłuchiwać w głos tych, których reprezentantów tutaj nie ma.

Wierzę, że wykorzystamy szansę na wprowadzenie nowej jakości do naszej współpracy, nasze spory będą merytoryczne, nie będą za nimi stały żadne inne interesy, jak tylko nasze rozumienie dobra Wrocławia. Pochodzimy z różnych dzielnic naszego miasta, znamy ich problemy i nimi żyjemy. Zo-

staliśmy wybrani, aby tę lokalność widzieć na szerszym tle Wrocławia, być gotowymi do kompromisów i ustępstw, ale mieć odwagę do prezentowania własnego zdania.

Wierzę wreszcie, że ten wrocławski wspólny mianownik pozwoli nam dobrze rozwinąć miasto w ciągu najbliższych lat. Takie zadanie powierzyli nam wrocławianki i wrocławianie. Takiemu zadaniu musimy sprostać i musimy, moi drodzy, zrobić to wspólnie”.

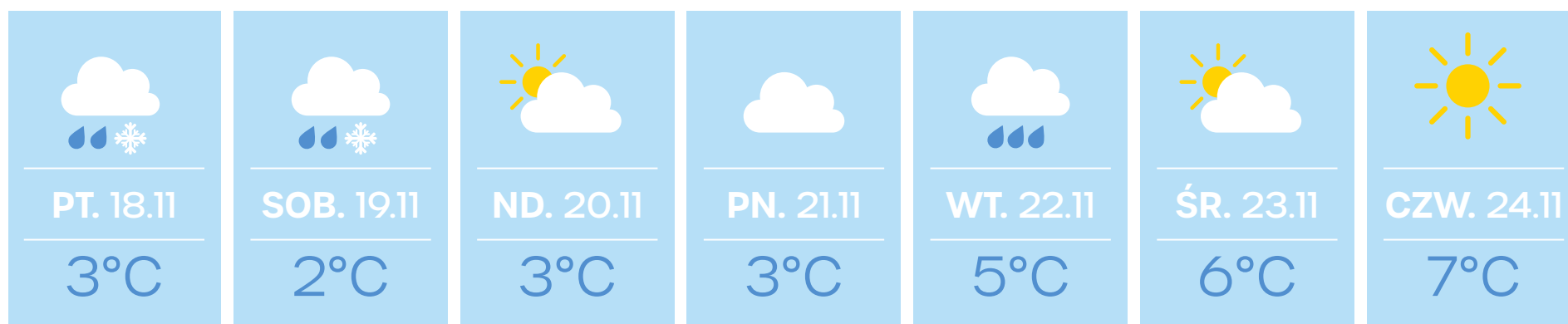
Dziś ponownie, mając świadomość tego wszystkiego, czego wspólnie w minionych 4 latach doświadczyliśmy, z pełnym przekonaniem podpisuję się pod tymi słowami.

Jacek Sutryk
prezydent Wrocławia

TOMASZ HOŁOD

POGODA

JARMARK BOŻONARODZENIOWY JUŻ OD 18.11 NA RYNKU

TOMASZ HOŁOD

Coraz bliżej święta. Coraz bliżej święta! W sklepach od dawna na półkach leżą czekoladowe mikołaje i inne świąteczne ozdoby, a już w piątek (18.11) na wrocławskim Rynku, placu Solnym i ulicach Oławskiej i Świdnickiej otworzą się bożonarodzeniowe kramy. Czynne będą codziennie w godz. 10–21, z wyjątkiem Wigilii i Bożego Narodzenia – wtedy jarmark będzie nieczynny. W drugi dzień świąt sprzedaż rozpocznie się o godz. 13. W tym roku jarmark będzie trwał do 31.12. W noc sylwestrową będzie czynny w godz. 17–3, w nocy 1.01.23 (wybrane stoiska). W tym roku nie będzie jednak zabawy z koncertami na Rynku. Tradycyjny jarmark to jedna z największych atrakcji Wrocławia. Od piętnastu edycji odwiedza go tysiące turystów z Polski i z zagranicy. Można tu kupić rękodzieło, wyroby artystyczne, naturalne kosmetyki, ceramikę i biżuterię na prezenty oraz regionalne przysmaki.

Wrocław ma projekt budżetu miasta na 2023 rok

5,56 mld zł dochodów i 6,23 mld zł wydatków – to główne założenia projektu budżetu Wrocławia na 2023 rok. Jak podkreślają samorządowcy, został on przygotowany w nieobliczalnych czasach inflacji, wysokich cen energii oraz reform podatkowych, które powodują wielomilionowe straty miasta.

TOMASZ HOŁOD

I Katarzyna Wiązowska

Zgodnie z założeniami projektu budżetu Wrocławia na 2023 rok dochody miasta wyniosą łącznie 5,56 mld zł i będą wyższe od zeszłorocznych o blisko 240 mln zł. To m.in. 1,7 mld zł z PIT i CIT, a także 754 mln zł wpływów z podatków (m.in. od nieruchomości) oraz 428 mln zł wpływów z opłat. Rządowa subwencja ogólna ma wynieść 1,06 mld zł. Projekt budżetu Wrocławia zakłada również 8653 zł dochodów per capita, 667 mln zł deficytu oraz deficyt bieżący w wysokości 209 mln zł.

5,56
mld złotych
to dochód
miasta

– Dochody Wrocławia mogłyby być wyższe o dodatkowe ponad 400 mln zł. Reformy podatkowe rządu spowodowały jednak, że wpływy z PIT zostały zamrożone na poziomie z 2019 roku. Co prawda, rząd zapowiedział jednorazową subwencję w wysokości 207 mln zł, ale tylko w minimalnym stopniu pokryje ona ubytek w dochodach. Mimo to planowany deficyt będzie

niższy niż w roku poprzednim – wyjaśnia Marcin Urban, skarbnik Wrocławia.

W związku z inflacją, w przyszłym roku wyższe będą również wydatki miasta. Łącznie to 6,29 mld zł, czyli o ok. 70 mln zł więcej niż według planu ze stycznia 2022 roku. Inflacja będzie odczuwalna przede wszystkim w wydatkach bieżących – mają wynieść 5,2 mld zł (4,81 mld zł w 2022 roku).

Najwięcej na oświacie

Pieniądze przeznaczone na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą to jedna trzecia wszystkich wydatków – 2,06 mld zł. Co prawda, wzrośnie także subwencja oświatowa, która wraz z dotacją przedszkolną wyniesie 1,05 mld zł, ale pokryje ona zaledwie połowę wszystkich wydatków związanych z oświatą.

W budżecie zaplanowano także 80 mln zł na budowę nowych szkół oraz kompleksowe przebudowy już istniejących placówek.

2,06
mld złotych
to pieniądze na
oświatę

Miasto nadal inwestuje

Budżet inwestycyjny wyniesie 940 mln zł (dla porównania – 1,15 mld zł wg planu ze stycznia 2022 roku). Z tego 518 mln zł zostanie przeznaczonych na zadania inwestycyjne związane z transportem i łącznością.

W 2023 roku do użytku oddane zostaną dwie wielkie realizacje związane z transportem zbiorowym: linia tramwajowa na Popowice (54 mln zł w budżecie na 2023 rok, łączny koszt inwestycji – 222 mln zł) i Trasa Autobusowo-Tramwajowa na Nowy Dwór (34 mln zł, łączny koszt inwestycji – 370 mln zł). Poza tym 85 mln zł zarezerwowano na budowę drugiego etapu obwodnicy Leśnicy, 72 mln zł – na realizację Alei Wielkiej Wyspy, 34 mln zł – na rozpoczęcie w sierpniu przebudowę ul. Pomorskiej.

Podobnie, jak w poprzednich latach, realizowane będą kolejne zadania w ramach TORYwulacji, na które przeznaczonych zostanie 80 mln zł. Miasto planuje także realizację nowych inwestycji komunikacyjnych. W budżecie zapisano 27,8 mln zł na budowę nowych mostów Chrobrego oraz projektowanie linii tramwajowej na Swojczyce.

W przyszłym roku rozpocznie się budowa wydzielonego korytarza dla komunikacji miejskiej na Jagodno. W pierwszym etapie budowana będzie trasa autobusowa, a docelowo pojadą tam także tramwaje. Na realizację pierwszego etapu inwestycji zapisano w przyszłorocznym budżecie milion złotych.

Na wsparcie mieszkańców...

9 proc. budżetu Wrocławia, czyli 585 mln złotych, zaplanowano

940
mln złotych
wyniesie
budżet inwestycyjny
w 2023 roku

na zadania związane z pomocą i polityką społeczną oraz rodziną. To pieniądze przeznaczone m.in. na zasiłki, dodatki mieszkaniowe czy działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz Domów Pomocy Społecznej.

Ważnym elementem funkcjonowania miasta jest również partycypacja społeczna. Łącznie, to ponad 68 mln zł na realizację pomysłów mieszkańców w ra-

mach: Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego (32,4 mln zł), Funduszu Osiedlowego (24,7 mln zł) oraz Programu Inicjatyw Lokalnych (10,9 mln zł).

... i gospodarkę komunalną

Łączne, zaplanowane wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska mają wynieść 457 mln zł, czyli o 19 mln zł więcej niż przed rokiem. Są związane z gospodarką odpadami komunalnymi, oczyszczaniem miasta oraz utrzymaniem zieleni.

W budżecie zapisano także blisko 50 mln zł na realizację programu wymiany źródeł ogrzewania, czyli m.in. na realizację wniosków z programu KAWKA Plus oraz wymianę kopciuchów w mieszkaniach komunalnych. Wrocław planuje także przeznaczyć 376 mln zł na gospodarkę mieszkaniową, w tym 36,7 mln zł na program rewitalizacji budynków komunalnych.

Z kolei 170 mln zł wyniosą łączne wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Natomiast na kulturę fizyczną miasto przeznaczy 161 mln zł. To m.in. wydatki związane z utrzymaniem obiektów sportowych.

Kiedy radni miejscy mają dyżur?

Radni miejscy Wrocławia są do dyspozycji mieszkańców dwa razy w tygodniu: w środy i czwartki przez 1,5 godziny. W czwartek 17.11 w godz. 15-16.30 w pok. 204 w Sukiennicach 9 dyżurować będzie Ewa Wolak, wiceprzewodnicząca Rady Miejskiej. W środę 23.11, pod tym samym adresem i o tej samej porze, w pok. 204 lub 205 – radni Paweł Karpiński, Agnieszka Rybczak i Marta Kozłowska. Aktualny harmonogram dyżurów można sprawdzić na stronie wroc.city/DyzuryRadnych2022.

Nowe centrum projektowe

JABIL – międzynarodowy dostawca rozwiązań produkcyjnych m.in. dla sektora motoryzacyjnego oraz medycznego, oficjalnie otworzył we Wrocławiu swoje nowe centrum projektowe. Znajdzie tam pracę kilkudziesięciu wysoko wykwalifikowanych inżynierów. Centrum zlokalizowane jest w kompleksie biurowym Business Garden przy ul. Legnickiej. JABIL wraz z centrum projektowym uruchomi też w tej samej lokalizacji we Wrocławiu swój europejski zespół Human Resources Employee Services (HRES). Ma on wspierać 21 zakładów firmy w całej Europie, a jego pracownicy będą obsługiwać oddziały firmy w 10 krajach europejskich, w 8 językach.

Panowie, nie tylko z wąsem, badajcie się!

Już po raz czwarty Fundacja Forum Mężczyzn organizuje plebiscyt Złotego Wąsa. Jak co roku, wydarzenie to jest nie tylko okazją do zabawy i wyboru najpopularniejszego zarostu, ale i pretekst, by zwrócić uwagę na problem męskiej profilaktyki zdrowotnej.

Na zdjęciu sześciu posiadaczy najciekawszych zarostów, na których można głosować, a w środku twarz akcji – Mariusz Kałamaga, artysta kabaretowy

Paulina Czarnota

Za pomocą strony internetowej www.zlotywas.pl można nie tylko głosować na swojego faworyta w plebiscyście, ale i zapisać się na darmowe badania profilaktyczne. W połowie października, spośród nadesłanych zgłoszeń, komisja konkursowa wybrała posiadaczy sześciu najciekawszych zarostów.

Bezpłatne badania 19.11

Pierwsza część imprezy finałowej Złotego Wąsa 2022 odbędzie się w Centrum Handlowym Magnolia Park 19.11. Dwóch ekspertów Fundacji Forum Mężczyzn bę-

dzie odpowiadało na miejscu na trudne pytania dotyczącego męskiego zdrowia. Na miejscu będzie można skorzystać również z darmowej konsultacji cytologicznej i urologicznej. Badanie cytologiczne dla kobiet w godz. 9-13 oraz 15.30-21, zaś konsultacje urologiczne dla mężczyzn w godz. 13-15.30 – w specjalnym Cytobusie.

Konsultacja urologiczna nie wymaga wcześniejszej rejestracji, informacje dotyczące umówienia się na badanie cytologiczne znajdują się na stronie www.zlotywas.pl. Projekt jest współfinansowany przez wydział zdrowia UMW.

Wieczorem tego samego dnia – 19.11. – w klubie jazzowym Vertigo przy ul. Oławskiej zostanie wręczona statuetka Złotego Wąsa. To w ramach wieczornej gali Vertigo Presents: Fascinating Rhythm & Jakub Luboiński – Closeup In Swing. Spotkanie z muzyką swingową to eleganckie podsumowanie tegorocznej edycji. Na uczestników będzie czekał taneczny parkiet, a część dochodów zostanie przekazana na potrzeby fundacji.

Niepokojące statystyki

W ciągu 30 lat zachorowalność na raka prostaty w Polsce zwiększy-

ła się niemal czterokrotnie. – Regularne badania to jedyny sposób na odwrócenie tych niekorzystnych statystyk – podkreśla dr Waldemar Bonczar, urolog.

Panowie, którzy zdecydują się sprawdzić stan swojego zdrowia, mogą zgłaszać się na badania profilaktyczne prowadzone w przychodniach NZOZ Twój Lekarz w Bielanych Wrocławskich oraz przy ul. Zakładowej 11E/1 we Wrocławiu. Akcja profilaktycznych badań urologicznych rozpocznie się 17 listopada. Można zarejestrować się telefonicznie pod numerem **71 311 12 36**.

Jak oszczędzać energię w domu? Ekspert doradza

Wrocław rozpoczyna kampanię Ciepło w Domu, zachęcającą do oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej. Plakaty, zawieszki pojawią się w budynkach Urzędu Miejskiego oraz jednostek i spółek miejskich. A eksperci z Politechniki Wrocławskiej wyliczają, ile można zaoszczędzić w budżecie domowym stosując proste zasady.

Michał Kurowicki

Rozpoczęła się akcja Ciepło w Domu. Od poniedziałku (21.11) plakaty i zawieszki pojawią się na klatkach schodowych mieszkań komunalnych i tych należących do TBS. Chodzi o pokazanie, że pracownicy miejskich spółek mają takie same obowiązki, jak mieszkańcy, a miasto nie narzuca rozwiązań, lecz samo je stosuje,

zachęcając przy tym do podobnego działania lokatorów miejskich budynków. Dzięki temu wspólnie oszczędzają energię.

– W obiektach miejskich mamy plakaty informacyjne, tablice i zawieszki, które pracownikom będą wskazywały, jakie małe kroki podejmować, żeby oszczędzać energię. Podobnie lokatorzy mieszkań komunalnych będą mogli korzystać

z materiałów edukacyjnych – mówi Katarzyna Szymczak-Pomianowska, dyrektor Departamentu Zrównoważonego Rozwoju UMW.

W akcji uczestniczy też dr inż. Maria Kostka z Politechniki Wrocławskiej, która doradza najlepsze sposoby na oszczędzanie energii w biurach i domach. Według jej obliczeń przy 22 stopniach Celsjusza w pomieszczeniach zapo-

trzebowanie energii jest o 40 proc. większe niż przy 20 st. C. Te dwa stopnie mogą przynieść rocznie 350 zł oszczędności przy ogrzewaniu gazowym, a przy ciepłej sieciowym nawet 1000 zł rocznie. Natomiast w sypialni wystarczy 18 st. C, co jest korzystne zarówno dla budżetu, jak i zdrowia. Organizatorzy akcji zachęcają także do wyłączania światła przy wyjściu z pokoju lub mieszkania oraz do korzystania z żaró-

wek LED, co może przynieść nawet do 2500 zł oszczędności rocznie. Jeśli mamy słoneczny dzień, dobrze jest doświetlać mieszkanie naturalnym światłem, a kiedy jest mroźno – zasłonić firanki i zewnętrzne rolety. Warto też ograniczyć oświetlenie z sufitu na rzecz lampek na biurkach. A jeśli chcemy przewietrzyć mieszkanie, róbmy to krótko, intensywnie i przy zamkniętych kaloryferach.

Herbarium: 200-letnie skarby botaników ze świata

Gmach Herbarium w pobliżu pl. Bema ma aurę miejsca tajemnego. I tak jest w istocie – to skarbiec, w którym gromadzona jest mądrość botaników z całego świata. Najcenniejsze egzemplarze zielników mają po kilkaset lat i są wyjątkowe w skali Europy i świata. Część przechowywanych tu roślin nie występuje już w naturze.

Tomasz Wysocki

Budynek Herbarium ma oryginalną formę. Ta czterokondygnacyjna konstrukcja ma kształt klocka z jasnego piaskowca. Przeszkłony narożnik z wpasowanym walcowatym oknem nie ułatwia zaglądania do środka, bo zasłaniają je kilkumetrowe egzotyczne rośliny.

Nadzwyczajna kolekcja

Gmach powstał w 2003 r. według projektu Pawła Spychały. Herbarium to część Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Wrocławskiego, przechowywane są tu zielniki z okazami roślin. Po ulewnych letnich deszczach dach wymaga remontu, bo przecieka. To zagrożenie dla nadzwyczajnej kolekcji. A jest o co dbać. Znajduje się tu na przykład najstarszy w Polsce zielnik – zestaw zebrany w XVII w. przez włoskiego lekarza Sylwiusza Boccone.

– Istniejąca do 1945 r. kolekcja Uniwersytetu Wrocławskiego liczyła ponad 600 tys. arkuszy. Kolejne 80 tys. arkuszy zgromadziło śląskie towarzystwo naukowe, w jego kolekcji były przede wszystkim zbiory flory z terenu Śląska. Większość tych zbiorów spłonęła w 1945 r. Ocalało może 30–40 proc. –

opowiada prof. Krzysztof Świerkosz, kurator Herbarium.

W tym zbiorze wyjątkowo cenna jest kolekcja Karla Lauterbacha. Pochodzący z Wrocławia geograf i przyrodnik wiele lat spędził w krajach południowo-wschodniej Azji. Stworzony przez niego zielnik liczy ok. 50 tys. arkuszy. Krzysztof Świerkosz: – Część z tych gatunków już nie istnieje. Lasy tropikalne w rejonie, w którym pracował, są niemal zniszczone. Dlatego okazy przechowywane w Herbarium mają nadzwyczajną wartość. Poza tym, skatalogowane i opisane gatunki są bazą wyjściową dla naukowców pracujących nad współcześnie odkrywanymi roślinami.

Mądrość dla pokoleń

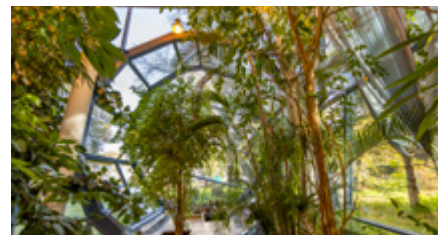
W Herbarium skrywana jest mądrość botaników z ostatnich dwustu lat – dodaje prof. Świerkosz. Kryzys biosfery dotyczy nie tylko tropików. Prof. Świerkosz ma w Herbarium gatunki storczykowatych, dawniej powszechnie występujących na Śląsku. – Przed II wojną w Kotlinie Kłodzkiej dzieci na zakończenie roku szkolnego robiły bukietki z obuwików. Dziś można je zobaczyć zaledwie na czterech stanowiskach – mówi wrocławski botanik. – Zresztą,

Herbarium przy pl. Bema to tajemnicza część Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Wrocławskiego

wcale nie trzeba tak daleko jechać. Storczyki rosły na Gądowie, Popowicach, Lipie Piotrowskiej. Dzisiaj już ich tam nie zobaczymy. Gołym okiem widać, jak przyroda zamiera. Jeśli nie będzie zdecydowanych działań, by globalnie powstrzymać ten proces, to cywilizacja zachodnia zaginie w formie, którą znamy, najpóźniej do końca stulecia.

➤ [Zobacz galerię zdjęć na www.wroclaw.pl](http://www.wroclaw.pl)

Aż 2 tysiące gier planszowych w Czasoprzestrzeni

Ponad 2 tysiące gier planszowych, nowości wydawnicze, turnieje i konkursy. W murach dawnej zajezdni tramwajowej Dąbie odbędzie się Wrocław Games Fest 2022. To już XII edycja planszówkowego święta, na które zaprasza wrocławskie Stowarzyszenie Druga Runda. Wstęp wolny.

Maciej Wołodko

Dawna zajezdnia, obecnie Czasoprzestrzeń, przy ul. Tramwajowej 1–3, w weekend 19–20 listopada gościć będzie miłośników gier planszowych.

Swój udział w Games Fest 2022 potwierdziło już kilku znanych wydawców, wśród nich m.in. Nasza Księgarnia, Portal czy Iuvi Games. Będzie też okazja, by poznać najnowsze światowe premiery prosto z targów SPIEL'22 w Essen. To już XII edycja Międzynarodowego Festiwalu Gier Planszowych – Wrocław Games Fest 2022. Jak zapewniają organizatorzy, zasady poszczególnych gier – tym,

którzy ich nie znają – pomoże opanować profesjonalna obsługa. Zaplanowano także liczne quizy, konkursy i turnieje z nagrodami. Impreza w sobotę rozpocznie się o godz. 10, a zakończy o godz. 20. Natomiast w niedzielę potrwa od godz. 10 do 18.

Organizatorem Wrocław Games Fest 2022 jest Stowarzyszenie Druga Runda, prowadzące Centrum Aktywności Lokalnej (CAL) na osiedlu Zacisze-Zalesie-Szczytniki. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli prezydent Wrocławia Jacek Sutryk oraz marszałek województwa dolnośląskiego Cezary Przybylski.

Czasoprzestrzeń to prężnie działające miejsce spotkań i integracji różnych środowisk. Swoje działania kieruje do wielu grup wiekowych: dzieci, młodzieży, studentów, dorosłych, lokalnych mieszkańców, rodzin, seniorów, a także do środowisk naukowych, biznesowych i organizacji pozarządowych, uczelni, kościołów oraz związków wyznaniowych. Odbývają się tu również targi.

Wydarzenie dofinansowane jest z budżetu Gminy Wrocław. Wstęp jest wolny.

➤ [Więcej na stronie wroc.city/GamesFest22](http://wroc.city/GamesFest22)

OLEKSANDR POLIAKOWSKI

Weekend z planszówkami odbył się ostatnio we wrześniu w Hali Stulecia

Objazdy przez remont torowiska

Wymiana torów tramwajowych w odcinku ul. Kochanowskiego koło mostu Szczytnickiego potrwa jeszcze kilka tygodni i zakończy się w okolicach połowy grudnia. Z powodu remontu tramwaje linii 9, 17 i 33 kursują innymi trasami. MPK Wrocław uruchomiło autobus zastępczy 709.

- Tramwaje 9 i 17 od skrzyżowania ul. Sienkiewicza i Piastowskiej jeżdżą objazdem w obu kierunkach przez ul. Piastowską i plac Grunwaldzki, ulicę Skłodowskiej-Curie, most Zwierzyniecki i ulicę Mickiewicza do pętli Sępólno;
- Tramwaje linii 33 kursują od ronda Reagana w obu kierunkach przez ulicę Skłodowskiej-Curie, most Zwierzyniecki i ulicę Mickiewicza do Sępólna.

MPK wypuściło na trasę autobusy zastępcze 709. Co 10 minut kursują one pomiędzy skrzyżowaniem Sienkiewicza z Piastowską a Sępólnem przez: most Szczytnicki, aleję Kochanowskiego, ulicę Moniuszki, aleję Paderewskiego i ulicę Mickiewicza.

Wymiana 366-metrowego odcinka torów tramwajowych koło mostu Szczytnickiego kosztuje ok. 2,3 mln zł.

Powrót Ikarusa

Po wielu latach na linii aglomeracyjne powrócił autobus marki Ikarus. Nie jest to jednak zapomniany już model przegubowy, który obecnie służy jako pojazd zabytkowy podczas Nocy Muzeów, lecz w pełni niskopodłogowy i zeroemisyjny elektryczny model 120 E. Jego testy trwają od 14 do 25 listopada br. Wrocławscy pasażerowie będą go mogli spotkać m.in. przy pl. Dominikańskim, al. Kromera i na Psim Polu. Miasto unowocześnia komunikację aglomeracyjną, dlatego po raz kolejny testuje autobus o napędzie elektrycznym na liniach łączących Wrocław z gminą Długołęka. Testowanym autobusem można podróżować na liniach: 904, 914, 924 i 934.

Kiedy pojedziemy nową obwodnicą?

Zakończyły się prace związane z budową Wschodniej Obwodnicy Wrocławia (WOW) na odcinku Łany - Długołęka. Teraz czas na odbiory, które przeprowadzi Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego.

■ Michał Kurowicki

Powstał kolejny fragment Wschodniej Obwodnicy Wrocławia (WOW), który połączył drogę krajową nr 455 z drogą krajową nr 372. Zaczyna się przy rondzie na ul. Strachocińskiej, w okolicach osiedla Wojnów oraz miejscowości Łany, i biegnie w stronę Długołęki.

Nowy odcinek czeka na odbiory i otwarcie

Trasa składa się z jednej, dwupasmowej jezdni. Znajduje się na niej po jednym pasie ruchu w każdej stronę. Do tego przewidziano drogi pieszo-rowerowe, a także dojazdowe i techniczne. Po otwarciu nowego odcinka będzie można ominąć Wrocław od południa i wschodu. Na S8 i AOW kierowcy wjadą na wysokości Długołęki. Prace wykonuje firma Mirbud. – Termin zakończenia prac upłynął 13 listopada. Ze względu na programowanie sygnalizacji świetlnej może zostać nieznacznie przesunięty do końca listopada, jednakże w tym czasie będą trwały proce-

Budowa Wschodniej Obwodnicy Wrocławia, sierpień 2022. Północny odcinek między Długołęką a Łanami

dury odbiorowe, dlatego nie ma to znaczenia dla oddania odcinka do ruchu. O tym, kiedy droga zostanie oddana do użytkowania, zdecyduje zamawiający – zaznacza Paweł Bruger, dyrektor ds. komunikacji korporacyjnej w spółce Mirbud.

Trasa ma prawie 10 km

W połowie listopada na obwodnicy trwają ostatnie prace porządkowe i związane z malowaniem pasów na drodze. Teraz potrzebne są odbiory techniczne.

Prawdopodobnie kierowcy pojedą tamtędy dopiero w połowie grudnia. Inwestycję nadzoruje Dolnośląska Służba Dróg i Kolei (DSDiK), która musi dokonać niezbędnych odbiorów. To standardowa procedura, jednak może przedłużyć oddanie drogi do użytku do około połowy grudnia. Jeśli oczywiście w czasie odbiorów nie okaże się, że niezbędne są poprawki.

Jak informuje DSDiK, przeprowadzone zostały już próby końcowe,

po których wykonawca otrzymał zalecenia do wdrożenia. Ostatnim istotnym elementem tego zadania jest wyniesienie sygnalizacji świetlnej. Niestety, DSDiK nie jest w stanie określić terminu otwarcia drogi dla ruchu, ponieważ data ta ściśle związana będzie z przebiegiem odbioru inwestycji. Zapewnia jednak, że z uwagi na ważną rolę tej drogi w systemie komunikacyjnym Dolnego Śląska dołoży wszelkich starań o jak najszybsze jej oddanie do użytku kierowców.

450 nowoczesnych wagonów w PKP IC

PKP Intercity ogłosiło największy w swojej historii przetarg pod względem liczby zamawianych pojazdów. Po jego zakończeniu przewoźnik będzie miał o 300 nowych wagonów więcej, a dodatkowo istnieje możliwość dokupienia kolejnych 150 wagonów.

Komfortowe wnętrza nowych wagonów na wizualizacji PKP Intercity

■ Michał Kurowicki

Zamawiane pojazdy będą wykorzystywane w kategorii średniej, czyli jednej z trzech nowych kategorii połączeń, które PKP Intercity planuje uruchamiać w perspektywie 2030 roku. Nowe wagony mają przyjechać do Polski w 2025 roku. Część z nich pojedzie na trasach wyjeżdżających z Wrocławia Głównego.

Pociągi kategorii średniej połączą największe miasta w Polsce, zatrzymają się w mniejszych ośrodkach, będą również kursować za granicę. Wagony będą miały homologacje na sieci kolejowe Czech, Niemiec, Au-

strii, Słowacji, Węgier i Litwy. Nowe jednostki docelowo pojedą z Wrocławia do innych miast w Polsce oraz do Niemiec, Czech i Austrii.

Wsiądziemy do nich na następujących trasach prowadzących przez stolicę Dolnego Śląska:

- Przemyśl – Kraków – Katowice – Wrocław – Berlin
- Przemyśl – Kraków – Katowice – Wrocław – Poznań – Szczecin
- Gdynia – Poznań – Wrocław – Praga
- Kraków – Wrocław – Bohumin – Wiedeń.

Uwaga kierowcy! Trwa szybki remont ul. Oławskiej

Robotnicy naprawiają nawierzchnię jezdni północnej ul. Oławskiej, na wysokości Galerii Dominikańskiej. Odcinek od zjazdu do tunelu samochodowego, aż do skrzyżowania z ul. bł. Czesława będzie wyłączony z ruchu jeszcze w weekend 19-20 listopada. W tygodniu przejazd na remontowanym odcinku odbywa się normalnie.

Redakcja

Zarząd Dróg i Utrzymania Miasta we Wrocławiu zaplanował, że w dwa weekendy (jeśli pozwoli na to pogoda) wykona szybki remont nawierzchni jezdni północnej ul. Oławskiej, na wysokości galerii handlowej.

Odcinek od zjazdu do tunelu samochodowego, aż do skrzyżowania z ul. Błogosławionego Czesława, będzie wyłączony z ruchu jeszcze w nadchodzący weekend. W tygodniu przejazd na remontowanym odcinku odbywa się bez utrudnień. Prace będą podzielone na etapy, a ich zakres obejmuje usunięcie skoro-dowanej i spękanej nawierzchni do głębokości 5 cm oraz ułożenie nowej warstwy betonu asfaltowego.

Zwiększy się komfort jazdy

– Spękane, odkształcone warstwy nawierzchni zostaną sfrezowane i zastąpione betonem asfaltowym. Gładka i równa jezdnia oznacza poprawę jakości życia mieszkańców poprzez znaczną

Nawierzchnia ul. Oławskiej została sfrezowana, żeby ułożyć na niej nowy asfalt

redukcję hałasu ulicznego i drgań. To również większy komfort jazdy dla kierowców i gwarancja odporności na pozimowe uszkodzenia – wyjaśnia Ewa Mazur z Zarządu Dróg i Utrzymania Miasta. – Nowa nawierzchnia będzie nieprzepuszczalna dla opadów i wilgoci, które powodują powstawa-

nie ubytków w okresie zimowym – dodaje.

Aby zminimalizować utrudnienia w ruchu kołowym, prace drogowe polegające na zerwaniu starej oraz ułożeniu nowej nawierzchni są prowadzone wyłącznie w cyklach weekendowych. W tygodniu ruch kołowy będzie się od-

bywał normalnie, po sfrezowanej nawierzchni przy zredukowanej prędkości. Wystąpią punktowe wygrodzienia dla potrzeb wykonania wymiany bądź regulacji pokryw 24 studni, zaworów i włazów.

Ostatnim etapem prac będzie układanie nowej warstwy beto-

nu asfaltowego na całej szerokości jezdni. **Wyłączenie ruchu kołowego obowiązuje od 18 listopada (godz. 22) do nocy z 20 na 21 listopada.**

Ruch rowerowy będzie się odbywał chodnikiem wzdłuż galerii. Dojazd rowerem do ul. Piotra Skargi będzie możliwy przez Bramę Oławską (tunel pieszo-rowerowy w poprzek ul. Oławskiej) i parkiem do ul. Piotra Skargi.

Wszystkie prace drogowe powinny zakończyć się jeszcze w listopadzie br. Wykona je konsorcjum firm Elektrotim oraz PW-Service za kwotę ponad 500 tys. złotych.

Gdzie jeszcze będą szybkie remonty?

Podobne w zakresie roboty są planowane do wykonania również na ul. Chińskiej i Centralnej na Brochowie (wraz z nową organizacją ruchu uzgodnioną z Radą Osiedla Brochów) oraz na skrzyżowaniu ul. Powstańców Śląskich z al. Wiśniową. Wiadomo już, że robotnicy na ul. Chińskiej rozpoczną prace 21.11, a na skrzyżowaniu Powstańców Śląskich z al. Wiśniową – 25.11.

Łatwiej będzie zaparkować przy ul. Idzikowskiego

Jeszcze tej jesieni zakończy się budowa 50 nowych miejsc postojowych w okolicy stadionu Parasola Wrocław. Swoje pojazdy będzie można pozostawić przy ul. Idzikowskiego.

Michał Kurowicki

To inwestycja wybrana przez mieszkańców w ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.

Wśród nowych miejsc, trzy będą przeznaczone dla kierowców z niepełnosprawnością. Dodatkowo, dla uspokojenia ruchu, na Idzikowskiego powstają też cztery progi spowalniające. Sam parking jest wyłożony kostką ażurową. Projekt zakłada jak najmniejszą ingerencję w okoliczną zieleń.

Od początku inwestycja na Gądowie cieszyła się dużym poparciem lokalnej społeczności. W ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego (WBO) na projekt zgłosiło 2976 osób. Zakończenie inwestycji jeszcze jesienią tego roku. Jej koszt to ok. 750 tys. złotych.

Przypomnijmy, że to kolejna inwestycja przy ul. Idzikowskiego. Nowe miejsca postojowe powstały tam również dwa lata temu. Przebudowano wtedy fragment jezdni wraz z sieciami podziemnymi i nasadzono 22 drzewa.

Prace przy budowie nowego parkingu na Gądowie dobiegają już końca. Powstanie tam 50 miejsc postojowych

Zagadki kryminalne rozwiązują... w laboratorium

Oględziny, zbieranie dowodów, zabezpieczanie śladów – dzięki wirtualnej rzeczywistości studenci kryminalistyki poznają praktyczną stronę pracy na miejscu przestępstw. W środę 16 listopada na Uniwersytecie Wrocławskim uroczysto otwarto Specjalistyczną Pracownię Kryminalistyki. Co to takiego? Wyjaśniamy.

■ Mirka Kuczkowska

To, że symulatory wykorzystywane są do szkolenia pilotów i lekarzy, nikogo nie dziwi. Ale nie każdy wie, że może korzystać z nich także... kryminalistyka.

Dzięki symulatorom można poczuć się jak na miejscu zbrodni i wyćwiczyć skomplikowane procedury oględzinowe. Na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii UW wr otwarto właśnie specjalistyczną pracownię kryminalistyki wykorzystującą nowoczesne technologie.

Specjalne scenariusze

– Do symulacji wykorzystaliśmy rzeczywiste wrocławskie zbrodnie. Wybraliśmy sprawy z trudnym przebiegiem i różnorodnymi rodzajami dowodów – mówi Tomasz Kalisz, kierownik Centrum Technologii Wirtualnej Rzeczywistości UW wr.

Nad scenariuszami pracował zespół złożony ze specjalistów kryminalistyki i medycyny sądowej. Na podstawie ich doświadczeń opracowano przebieg zbrodni i działań, które odgrywają studenci. W symu-

Uczestnik symulacji, który właśnie odkrył makabryczną zbrodnię, obserwującemu może wydać się zabawny

lacji może brać udział do czterech studentów, to tyle, ile liczy ekipa zabezpieczająca miejsce zbrodni. Zadanie polega na zebraniu i zabezpieczeniu dowodów. Na koniec zespół ustala wersję zdarzeń. Program daje dużą elastyczność, więc za każdym razem scenariusz może być nieco inny.

Oczami uczestnika

Zbrodnie dzieją się w drobniaczko odtworzonych pomieszczeniach. Jest scenariusz wielokrotnego morderstwa, samobójstwa, pozorowanego samobójstwa i nieszczęśliwego wypadku, który wygląda na brutalną zbrodnię.

Studenci mają na oczach specjalne okulary, w dłoniach kontrolery ruchu, a na plecach plecak z niewielkim komputerem. Widzą siebie jako awatary poruszające się w realistycznie odtworzonej rzeczywistości. – Realizm to był nasz priorytet, ponieważ na miejscu zbrodni ważny jest każdy szczegół – wyjaśnia Kalisz.

Uczestnik symulacji może więc odróżnić kolory krwi w zależności od stopnia jej zaschnięcia i podłoża, a także dostrzec plamy opadowe na ciele, dzięki którym ustali czas zgonu. Symulacje uczą spostrzegawczości i orientacji w przestrzeni, w której doszło do zbrodni, utrwalają też pamięć ruchową.

Osoba postronna widzi natomiast salę z wydzieloną taśmą ostrzegawczą przestrzenią, na ścianach umocowane są kamery, z boku stoi stół z oprzyrządowaniem. Po sali poruszają się dziwnie ubrani ludzie: chodzą, schylają się, wykonują w powietrzu gesty. – Obserwowanie ludzi w trakcie symulacji jest dość zabawne – śmieje się Tomasz Kalisz.

Z perspektywy dydaktyka

Wszystko to, co robi student, prowadzący zajęcia obserwuje na monitorze niczym grę komputerową. Tomasz Kalisz opowiada: – Podczas testów doskonaliliśmy metodykę, przygotowaliśmy prowadzących. Prowadziliśmy też badania ewaluacyjne, pytając studentów, jak się czują w symulacji, co im się podoba, a co przeszkadza.

Hurkacz pomógł wyposażyć karetkę dla Ukrainy

Jurek Owsiak przy karetce, która została przekazana dla Charkowa

Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy zakupiła dla stacji pogotowia ratunkowego w Charkowie w pełni wyposażony ambulans typu B. Zakup był możliwy dzięki środkom przekazanych przez firmę UPS oraz wrocławianina – tenisistę Huberta Hurkacza.

■ Redakcja

Przed ćwierćfinałem w ATP w Montrealu Hubert Hurkacz napisał w mediach społecznościowych, że za każdego swojego asa serwisowego (czyli serwis, którego przeciwnik nie będzie w stanie odebrać) przeznaczy 100 euro na pomoc dla Ukrainy, którą zorganizuje Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.

W sumie asów było 171, co dało kwotę 17 100 euro, czyli 80 430 zł. – To był odruch serca. O tej wojnie Hubert dowiedział się podczas pobytu w Dubaju i po prostu chciał jakoś pomóc – mówiła podczas symbolicznego przekaza-

nia karetki medykom z Charkowa menedżerka tenisisty.

Za te pieniądze WOŚP zakupiła wyposażenie karetki i materiały jednorazowe dla Charkowa oraz sprzęt medyczny jednorazowego użytku do szpitala w Iwanofrankowsku. Karetkę Wielka Orkiestra Świątecznej pomocy zakupiła z grantu od UPC. Całość kosztowała ponad 684 tys. zł.

– Bardzo wspieramy naród ukraiński w tej nierównej walce z Rosją – mówił Jurek Owsiak, szef WOŚP, podczas przekazania karetki. WOŚP przeznaczyła do tej pory ponad 23 mln zł na zakup sprzętów medycznych dla szpita-

li w Ukrainie i na terenie Polski, gdzie przyjmowani są uchodźcy. Fundacja uruchomiła i prowadziła dwa punkty pomocy humanitarnej – jeden przy granicy w Szeginie, drugi – w Warszawie. W niezbędny sprzęt i materiały jednorazowe udało się wyposażyć 19 ukraińskich szpitali na terenie 15 miejscowości.

– Karetka dla pogotowia w Charkowie będzie takim małym szpitalem, który dojeżdżać będzie do miejsc rozpoznanych i oczekujących szybkiej i fachowej pomocy – wyjaśniał Jurek Owsiak.

➤ Więcej na stronie
wroc.city/AsyHurkacza

ŻYCZLIWOŚĆ MA MOC I POMAGA POKONAĆ SAMOTNOŚĆ

Moc życzliwości bierze się z miłych słów, małych gestów i uśmiechu. Z tego wszystkiego mają szansę powstać dobre relacje. Ta moc nas uskrzydla, pobudza do działania, otwiera na świat. To energia, którą – jeśli dostaniemy od innych – możemy się dzielić.

I Agata Zięba

Dzień Życzliwości (z ang. World Hello Day), a właściwie Światowy Dzień Życzliwości i Pozdrowień, bo tak brzmi pełna nazwa tego święta, wypada 21 listopada. To całkiem nowe święto – w tym roku na świecie jest obchodzone po raz pięćdziesiąty, a w Polsce – po raz siedemnasty.

We Wrocławiu tegoroczne obchody mają wyjątkowy charakter, ponieważ łączą się z obchodami Wrocławskiego Roku Dobrych Relacji – Przeciw Samotności. Codzienna życzliwość odgrywa ogromną rolę w zapobieganiu samotności i pomaga z niej wyjść. To właśnie życzliwość jest podstawą budowania dobrych relacji, które są lekiem na samotność. Więc spójrz na innych życzliwym okiem, wyjdź z domu i spotkaj się. A dokąd się wybrać z okazji Dnia Życzliwości, by poznać nowych ludzi lub pogłębić relacje? Przeczytaj.

Obejrzyj życzliwą wystawę

Od 7 do 21 listopada w Magnolia Park można oglądać „Życzliwą wystawę”. To wszystkie wyrysowane w ciągu 16 lat grafiki z Dnia Życzliwości. Życzliwe hasła zilustrował wrocławianin Andrzej Tylkowski, który słynie ze swojej wyjątkowej kreski i ciepła bijącego z obrazków umieszczanych na kartkach, kalendarzach, torbach czy zakładkach wydawnictwa Ilustris. Od 10 do 24 listopada taką samą

wystawę można oglądać także na ul. Oławskiej. A pana Andrzeja spotkasz także na Nocnym Listowaniu na Politechnice Wrocławskiej 21 listopada i... na naszej okładce!

Przyjdź na uśmiechnięte zdjęcie

W piątek 18 listopada o godz. 13 organizatorzy Dnia Życzliwości zapraszają wszystkich chętnych na Rynek. Zainspirowani ubiegłoroczną grafiką, chcą zrobić zdjęcie wrocławian z lotu ptaka. Potrzebna jest spora grupa, która ustawi się tak, aby z góry widać było uśmiechniętą od ucha do ucha twarz.

Gdy zdjęcie będzie gotowe, pójdzie w świat z wiadomością, że uśmiech ma moc! Potrafi uzdrawiać i uszczęśliwiać, pocieszać i zyskiwać nowych przyjaciół. Uśmiechnijmy się razem do świata! Zatem do dzieła. Zbiórka przy fontannie Zdrój. Zapisz w kalendarzu!

Zaprzyjaźnij się z książką

Życzliwa stanie się też Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu, która w dniach 14–25 listopada przygotowała wiele wydarzeń w trzech filiach: MultiCentrum przy ul. Powstańców Śląskich 210, filii nr 6 przy ul. Lwowskiej 21 i Mediatece przy pl. Teatralnym 5. Część wydarzeń jest płatna, na niektóre należy się wcześniej zapisać – szczegóły na stronie biblioteka.wroc.pl.

Biblioteka przygotowała także kampanię, która przypomina o korzyściach płynących z czytania, a osoby o ograniczonej mobilności zaprasza do akcji Książka do domu, w której można zamówić wybraną z katalogu najbliższej swojemu domowi filii MBP książkę z dostawą do drzwi.

Zagraj w grę

Dzień Życzliwości to jedno z oficjalnych wydarzeń Roku Dobrych Relacji. Z tej okazji 20 listopada w godz. 11–14 odbędzie się gra miejska, podczas której będzie można uświadomić sobie, jak ważne jest skupienie się na drugim człowieku.

Uczestnicy będą mieli do wykonania osiem zadań. W wyznaczonych punktach będą na nich czekać osoby, które mają różne problemy. Celem każdego zadania będzie zwiększenie czujności uczestników na potrzeby innych i znalezienie odpowiedniego rozwiązania. Udział w grze jest bezpłatny. Zapisy prowadzone są do 18 listopada pod adresem zapisy@exploring.pl (do wyczerpania miejsc).

21.11 – program wydarzeń

Dzień Życzliwości wypada w tym roku w poniedziałek. Z tej okazji w kinie Helios w Magnolia Park (ul. Legnicka 58) odbędzie się spotkanie z prof. Markiem Kaczmarzykiem, biologiem, neurodydaktykiem i mememtykiem! W wykładzie pt. „Skąd się bierze życzliwość. Neurobiologia ewolu-

cyjna przychylności”, który rozpocznie się o godz. 17, profesor opowie o pierwotnych społecznościach, których jedyną bronią w niebezpiecznym świecie było wzajemne wsparcie. Spotkanie będzie tłumaczone na Polski język migowy. Po spotkaniu o godz. 18 rozpocznie się pokaz filmu „Sonata”. To oparta na faktach historia Grzegorza Płonki, muzyka, u którego w wieku 14 lat stwierdzono niedosłuch. Na spotkanie i film można od 16 listopada odebrać w kasie kina darmową wejściówkę.

Na inny film możesz wybrać się też do kina Nowe Horyzonty (ul. Kazimierza Wielkiego 19a-21), które przygotowało pokaz filmu „Amelia”. Bilet na seans kosztuje 22 zł. Warto także wspomóc życzliwym gestem studentów Politechniki Wrocławskiej. Nocne Listowanie to wydarzenie, które polega na pisaniu li-

stów do przedsiębiorstw z prośbą o wsparcie funduszu stypendialnego dla studentów z niepełnosprawnościami. Odbędzie się 21 listopada w budynku H-14 (wybrzeże Stanisława Wyspiańskiego 40) w godz. 19–24.

Specjalny program na ten dzień przygotowało wiele wrocławskich instytucji m.in. aquapark. My także mamy dla naszych czytelników niespodziankę – do krzyżówkowych nagród dodamy pakiet oficjalnych gadżetów Dnia Życzliwości.

➤ **Wszystkie wydarzenia znajdziesz na www.wroc.city/DzienZyczliwosci22**

SŁOWNIK

ŻYCZLIWYCH

ZWROTÓW

- Dzisiaj wszystko Ci się uda
- Miłego dnia
- Pozdrawiam Cię serdecznie
- Dzień dobry, jak się masz
- Wszystkiego dobrego
- Baw się dobrze
- Ten uśmiech jest dla Ciebie
- Jesteś super
- Lubię Cię
- Dziękuję
- Twój uśmiech mnie rozbraja
- Chętnie Ci pomogę
- Dziękuję za Twoją pomoc
- Dziękuję za Twoje zaangażowanie
- Bardzo Cię cenię
- Zawsze bądź sobą
- Uwielbiam spędzać z Tobą czas
- Jak miło Cię spotkać
- Z Tobą zawsze różniej
- Z Tobą choćby i na koniec świata!
- Twoje pomysły są świetne!
- Uwielbiam z Tobą pracować!
- Parzysz najlepszą kawę na świecie!

DZIEŃ ŻYCZLIWOŚCI, 21 LISTOPADA

WROCLAWSKI ROK DOBRZYCH RELACJI – PRZECIW SAMOTNOŚCI

Nielukrowana opowieść o miłości, sile rodziny i pączkach z różą

Historia Łomżanki to nie jest słodka opowieść o pączkach w maśle. Wręcz przeciwnie. To historia o pełnej goryczy wojennej udręce, cierpkich czasach PRL-u i kapitalizmu. A przede wszystkim o wielkiej miłości pachnącej karmelem i wanilią, tradycji oraz sile rodziny. Najstarsza cukiernia we Wrocławiu serwuje ciastka i pączki przy ul. Ruskiej 10 nieprzerwanie od blisko 70 lat. Ale jej historia zaczęła się wcześniej, bo w 1935 roku w Łomży.

Mariola Szczyrba

Łomżanka przetrwała wojnę, PRL i całkiem nieźle radzi sobie obecnie. Niedawno obchodziła swoje 87. urodziny. I wcale nie wybiera się na emeryturę.

Wspomnienia rodzinne

„Chyba nie ma we Wrocławiu drugiej cukierni, która byłaby tak mocno przesiąknięta historią i tradycją. Jej korzenie sięgają Łomży i roku 1935,

kiedy to nasi Dziadkowie, Leon i Michalina Chalamońscy, rozpoczęli tam prowadzenie własnego zakładu cukierniczego. Kolejne losy sprawiły, że tuż po wojnie osiedlili się we Wrocławiu, gdzie kontynuowali swoją cukierniczą pasję” – pisze w rodzinnych wspomnieniach Michał Wojczyński, wnuk założycieli cukierni.

Zebrał je podczas lockdownu. Cukiernia była wtedy zamknięta, Michał przez przypadek trafił w internecie na dokument o wywóźce polskich więźniów w głąb ZSRR podczas wojny, spisany cyrylicą. Znalazł w nim nazwisko dziadka – Leona Chalamońskiego. – Kiedy pokazałem to mamie, bardzo się wzruszyła. Nasza babcia Michalina zawsze powtarzała, że powinniśmy spisać historię Łomżanki. W końcu miałem na to trochę czasu – opowiada Michał.

On dba w Łomżance o PR i wystrój wnętrza, mama zajmuje się sprawami biurowymi, a brat Paweł wypiekami i sprzedażą. Czasem wpada jeszcze siostra, żeby stanąć za ladą. I tak to się toczy od lat. Wśród aromatu wanilii, cynamonu i ostatnio – lawendy.

Tradycja zobowiązuje

Malutka Łomżanka przy Ruskiej 10 wygląda jakby czas się w niej

zatrzymała. Drewniana, brązowa witryna z wystawą w jesiennych barwach, na szybie rok założenia – 1935 i żółty napis „Pączki”. Na podłodze kremowe, lekko popękane płytki w kształcie heksagonu, które pamiętają jeszcze Niemca (przed wojną też była tu cukiernia). Na ścianie fotografie dziadków – Michaliny i Leona Chalamońskich, w centralnej części oprawiony w ramkę dyplom mistrzowski Leona z 1950 r.

– Pierwszy dyplom dziadek zrobił jeszcze przed wojną, ale gdzieś zaginął – opowiada Michał, rocznik 1994, z wykształcenia prawnik.

Czasem można go zobaczyć w Łomżance za ladą, ale najczęściej jest tu jego brat Paweł (rocznik 1984), z wykształcenia historyk, z zawodu cukiernik. Dlaczego zostali w rodzinnym biznesie? – To wyszło naturalnie, bo właściwie wychowaliśmy się w Łomżance. Za dzieciaka często tu wpadaliśmy, bo babcia, a potem mama i tata prowadzili cukiernię – mówi Paweł. – Tylko jedna z siostrzy wywodziła się z Łomżanki i została weterynarzem. Z kolei tata był kapitanem żegluga, ale po śmierci dziadka Leona zmienił zawód i zrobił papiery cukierni. Słowem – tradycja zobowiązuje.

Mock i tradycyjne receptury dziadka Leona

W Łomżance dba się o tradycję. Wszystkie ciasta drożdżowe i ucięczone wciąg robi się ściśle według przepisu dziadka Leona. W witrynie leżą pączki z różą, jagodami, wiśnią, pączki krasnoludków (bo małe) i nowość zakładu – pączki z lawendą. Są też kremówki, tiramisu, eklerki, bajaderki, torty...

Na tyłach cukierni Paweł Wojczyński pokazuje nam długie, wąskie pomieszczenie – jego królestwo. To tutaj powstają ciastka i pączki. Zaraz po wejściu w oczy rzuca się duża presa, czyli dzielarka do prasowania i dzielenia ciasta niemieckiej firmy Eberhardt. – Jest bardzo stara. Zarobliwie nazywamy ją Mockiem – śmieje się Paweł, nawiązując do bohatera słynnych kryminałów Marka Krajewskiego.

Jest też stara dzieża cukiernicza do mieszania ciasta i długi, drewniany stół do robienia drożdżówek. – Wciąż przygotowujemy ciasta na tych samych maszynach co dziadek – mówi Paweł, który oprowadza nas po zakładzie.

Wojna zmieniła wszystko

Na czarno-białych zdjęciach z lat 20. oboje wyglądają na szczęśliwych. Michalina (rocznik 1911) w jasnej sukni za kolano, eleganckim płaszczu i lakierowanych czółen-

Michał i Paweł Wojczyńscy, wnuki założycieli cukierni Łomżanka

kach. Leon (rocznik 1908) w muszce i eleganckim, czarnym garniturze. Poznali i zakochali się w 1926 r. w Łomży na Mazowszu. On uczył się cukiernictwa w piekarni państwa Krajewskich, a później w Warszawie. W domu wypiekał ciastka i sprzedawał je na targowiskach. Pobrali się w 1933 r. w łomżyńskiej katedrze.

Cukiernię Łomżanka otworzyli dwa lata później przy ul. Dwornej. Biznes okazał się sukcesem. Jak pisze Michał Wojczyński w rodzinnych wspomnieniach, dziadkowie mogli sobie pozwolić nawet na własną bryczkę i stangreta. Niestety, siełanka nie trwała długo. Wybuchła wojna i zmieniła wszystko. Leon został wcielony do wojska, Michalina została sama, z dwójką dzieci. Kiedy mąż wrócił do domu, znów zajęli się wypiekami.

Największą traumę przyniósł wrzesień 1944, kiedy do Łomży wkroczyli Sowieci i zaczęło się bombardowanie miasta. Chalamońscy musieli uciekać z miasta z trójką dzieci, zabrali tylko kilka niezbędnych rzeczy.

Dom i cukiernia spłonęły. Z pożogi ocalał tylko obrazek z Jezusem, zwinięty w rulon – rodzinna pamiątka, która do dziś wisi w ich domu przy ul. Uniwersyteckiej we Wrocławiu.

Ucieczka z obozu

Wojna była dla rodziny Chalamońskich ogromną traumą. Dwójka dzieci nie przeżyła tułaczki. W drodze do doszczętnie zombardowanej Łomży cudem udało się im uniknąć śmierci. W ostatniej chwili opuścili dom, w który uderzyła bomba.

W zrujnowanym mieście rządzą już Sowieci. Leon został aresztowany przez NKWD. Trafił do więzienia, a później został wywieziony w głąb Związku Radzieckiego, do obozu. Michalina nie wiedziała, co się z nim stało. Była w zaawansowanej ciąży, została sama z 9-letnią córką. Kiedy już niemal straciła nadzieję, że mąż przeżył, we wrześniu 1945 r. przyszła wiadomość, że w Warszawie w szpitalu umiera jakiś Chalamoński. Leon był na krawędzi życia i śmierci, wychudzony i schorowany. Rodzina do tej pory nie ma poję-

cia, jakim cudem udało mu się uciec z sowieckiej niewoli. Przeżył, ale do pełni zdrowia już nigdy nie wrócił.

Wrocław – nowy początek

Na czarno-białym zdjęciu z Wrocławia znów wyglądają na szczęśliwych. Jest rok 1946. Michalina i Leon trzymają się za ręce na moście Uniwersyteckim. Ona w ładnej, wzorzystej sukience i butach na obcasie. On nieco wychudzony, w wojskowych spodniach, podpira się na lasce.

Kiedy skończyła się wojna, Chalamońscy postanowili wyjechać ze zrujnowanej Łomży i zacząć wszystko od nowa na Ziemiach Odzyskanych. Najpierw wyjechał Leon. Początkowo trafił do Jeleniej Góry, ale ostatecznie wybrał Wrocław. Miasto było zrujnowane, ale zaczęło budzić się do życia. Leon zatrudnił się w cukierni pewnego Niemca przy ul. Urszulanek (dziś ul. Uniwersyteckiej). Pisał wówczas do Michaliny, że się zatrudnił, a we Wrocławiu są jeszcze wolne pomieszczenia i mieszkania

placu Grunwaldzkim. Leon zainwestował w samochód – Opla P4 i rozwoził nim wypieki do najlepszych kawiarni i restauracji ówczesnego Wrocławia. Ciastka Chalamońskiego trafiały do Bagateli i Teatralnej przy ul. Świdnickiej oraz do bufetów dużych zakładów produkcyjnych, takich jak Archimedes czy Pafawag.

Cukiernie przy ul. Stalina i Ruskiej

Pierwszy lokal we Wrocławiu, w którym Chalamońscy w latach 50. sprzedawali swoje ciastka, mieścił się przy ul. Stalina 42-44 (dziś Jedności Narodowej). Niestety w PRL-u każdy prywatny biznes miał pod górę. Władza wykańczała prywatniarzy tzw. domiarami, czyli wysokimi karami finansowymi. Leon i Michalina byli nekani kontrolami, ale nie chcieli się poddać. W końcu urzędnicy cofnęli im przydział i Chalamońscy stracili cukiernię przy ul. Stalina.

Był rok 1953. We Wrocławiu wciąż można było znaleźć dużo pustych, pozostawionych przez Niemców lokali. Leon trafił na zagruzowaną cukiernię przy ul. Ruskiej 10. Tam we wrześniu powstała Łomżanka.

Śmierć Leona i walka o przetrwanie Łomżanki

W 1959 r. Leon pojechał z żoną i córeczkami do rodzinnej Łomży. Tam na cmentarzu powiedział do żony: „Widzisz, Michalinka? Tu, pod tym drzewem jest wolne miejsce, tu słońce ładnie zagląda... Gdyby kiedyś się coś wydarzyło, to tu mnie pochowaj”. Po powrocie do Wrocławia zaczął chorować. Diagnoza – rak żołądka. Zmarł 16 stycznia 1960 roku w wieku zaledwie 51 lat. Zgodnie z życzeniem spoczął na cmentarzu w Łomży. Zrozpaczona Michalina straciła miłość swojego życia. Została sama z piątką córek (tylko najstarsza była dorosła).

Chciała sprzedać biznes, ale z pomocą przyszła rodzina, a konkretnie kuzyn Edward. Zaproponował wsparcie dwóch swoich nastoletnich synów. Łomżanka została uratowana, ale prowadzenie biznesu w tamtych czasach nie było łatwe.

Michalina przeżyła stery

– Babcia Michalina była silną kobietą – wspominają wnuki. – Aż trudno uwierzyć, że po tylu przejściach pozostała osobą pogodną, kochającą życie.

Została szefową rodzinnego biznesu. Pilnowała receptur męża. Po latach do pracy w Łomżance dołączyli również przyszli zięciowie, a jedna z córek zdobyła tytuł mistrza cukierniczego. W latach 70. Michalina zmodernizowała zakład przy Uniwersyteckiej, wybudowała

To naprawdę duża odpowiedzialność dbać o coś, o co tak bardzo walczyli nasz Dziadek i Babcia. O firmę, która przetrwała wojnę, stalinizm, PRL oraz konkurencję czasów kapitalizmu – mówią wnuki założycieli Łomżanki.

Czwarte pokolenie Łomżanki

Dziś Łomżanka ma się całkiem dobrze. Przetrawiła czasy transformacji i konkurencję sieciówek. Cukiernię przy ul. Ruskiej 10 odwiedza już czwarte pokolenie, czyli prawnuki Leona i Michaliny. Co roku przy okazji tłustego czwartku ustawiają się przed nią długie kolejki. Wierni klienci pamiętali o Łomżance

Leon i Michalina Chalamońscy na wrocławskim Rynku, rok 1952

Michalina musiała przenieść produkcję do wąskiego pomieszczenia na tyłach cukierni przy ul. Ruskiej i ograniczyć asortyment. Od tej pory przez kolejne 20 lat Łomżanka będzie piec i serwować wyłącznie pączki. Do dziś z sentymentem wspomina je wielu wrocławian.

Czasy transformacji

Michalina odeszła nagle, we śnie, w 1986 r. Po jej śmierci, cukiernią zajęła się najmłodsza córka Krystyna i jej mąż Tadeusz, kapitan żegluga śródlądowej, ojciec Pawła i Michała. Niestety historia się powtórzyła. W 1995 roku zmarł Tadeusz. Jak niegdyś Michalina, została sama z czworgiem dzieci, z czego najmłodsze miało roczek...

W czasach rozwijającego się kapitalizmu, marketów i sieciówek pani Krystyna zmodernizowała zakład, wstawiła do niego piec i poszerzyła produkcję Łomżanki o różne ciasta i ciasteczka. Znów czerpiąc z przepisów Leona.

Czwarte pokolenie Łomżanki

Dziś Łomżanka ma się całkiem dobrze. Przetrawiła czasy transformacji i konkurencję sieciówek. Cukiernię przy ul. Ruskiej 10 odwiedza już czwarte pokolenie, czyli prawnuki Leona i Michaliny. Co roku przy okazji tłustego czwartku ustawiają się przed nią długie kolejki. Wierni klienci pamiętali o Łomżance

nawet podczas pandemii i zamawiali ciastka na wynos. – Po co zmieniać coś, co jest tak dobre? – dodają Michał i Paweł, wnuki Chalamońskich i częstują nas pysznymi pączkami. Z różą i lawendą. Specjalność zakładu.

Muzyczna Jesień na Księżu

Muzyczna Jesień po raz czwarty będzie rozbrzmiewała między domami Księża. W sobotę, 19.11, odbędą się tu: muzyczna giełda płyt i kaset (w godz. 12-15 w Giro Pizza, ul. Krakowska 182) i koncertowy wieczór o godz. 18 (w Dawnej Pralni przy ul. Krakowskiej 180). Zagrają Guest Julka, Ola Budzyńska, Hello Incognito. Przed koncertem będzie można skosztować potraw przygotowanych podczas warsztatów kulinarnych. Wstęp wolny.

Maślice: Zgłoś się na treningi kosza

Osiedlowy Basket, czyli kosmiczny mecz na Maślicach, to kontynuacja rozpoczętych latem cotygodniowych treningów koszykówki. A ponieważ aura już nie rozpieszca, treningi zostały przeniesione do sali gimnastycznej SP nr 65 przy ul. Lubelskiej 95A. Bezpłatne zajęcia w piątki w godz. 19-21. Obowiązują zapisy do 30.11 pod adresem: slawomir.czerwinski@osiedla.wroclaw.pl.

TARNOgospel – warsztaty wokalne

W Centrum Aktywności Tarnogaju (ul. Gazowa 22/7) 26.11 w godz. 15-17 odbędą się osiedlowe warsztaty wokalne TARNOgospel. W trakcie zajęć uczestnicy poćwiczą wykonanie kolęd. Drugie spotkanie, połączone z występem na wigilii rady osiedla, odbędzie się 10.12. Na warsztaty w listopadzie obowiązują zapisy pod adresem: agnieszka.rosiek@osiedla.wroclaw.pl.

Nowość w parku Mamuta

Pomost na wał, jako przedłużenie ścieżki pieszo-rowerowej powstaje w parku Mamuta. Zadanie dobiega końca, są już 60-metrowa ścieżka oraz 30-metrowa pochylnia, która łączy nową drogę z tą wzdłuż Ślęży. Projekt realizowany w ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.

PILCZYCE

Przyjdź na darmowe lekcje jazdy na łyżwach

Chcesz się nauczyć jeździć na łyżwach? W najbliższy weekend wszyscy odwiedzający ślizgawkę na Tarczyński Arena będą mieli okazję skorzystać z bezpłatnych lekcji nauki jazdy.

Paulina Czarnota

Już w najbliższy piątek (18 listopada) startuje kolejny sezon lodowiska na wrocławskim stadionie. Prawie 150 metrów zadaszonego, lodowego toru będzie czekało codziennie od godz. 9 do 22 (z przerwami na czyszczenie i równanie tafli lodu) na 2. piętrze parkingu wielopoziomowego Tarczyński Arena (wejście esplanadą od strony ul. Królewickiej).

Ci, którzy odwiedzą lodowisko w najbliższy weekend, będą mieli okazję skorzystać z bezpłatnych lekcji nauki jazdy na łyżwach. Swoje zajęcia poprowadzą instruktorzy Akademii Sportowego Rozwoju Natalii Czerwonki, która jest srebrną medalistką olimpijską z Soczi (19-20.11 w godz. 11-12),

Sezon na łyżwy rusza na Tarczyński Arena, z tej okazji przygotowano zajęcia pod okiem instruktorów

szkółki Wrocław Rollkuje (w piątek 18.11 w godz. 19-20 i w niedzielę od godz. 13 do 14) oraz hokeiści z wrocławskiego Klubu Hokejowego Wataha 71 (w niedzielę, 20.11, w godz. 14-16). Wejście na lodowisko (i ewentualne wypożyczenie łyżew) będzie płatne według cennika.

Równanie lodu i związane z nim przerwy techniczne zaplanowano w dni powszednie od godz. 14 do 15 i od godz. 18 do 19, zaś w soboty i niedziele w godz.: 12-13, 16-17 i 19-20. Dokładny cennik (uwzględniający honorowanie kart MultiSport Plus, FitProfit

i programu Nasz Wrocław) oraz szczegóły dostępne są na stronie internetowej stadionu: www.tarczyńskiarenawroclaw.pl. Lodowisko będzie funkcjonowało co najmniej do końca lutego – później zależnie od warunków atmosferycznych.

PRZEDMIEŚCIE ŚWIDNICKIE

Tak wygląda 150-letnia kamienica po remoncie

Dobiegł końca remont wybudowanej w XIX wieku kamienicy przy ul. Prostej 46 na Przedmieściu Świdnickim. Pięknie prezentuje się odrestaurowana i pomalowana szarym kolorem frontowa elewacja budynku. Równie ładnie zrobiło się też na klatce schodowej.

Kamienica przy ul. Prostej 46 ma elegancką elewację w szarym kolorze

Michał Kurowicki

Zakończył się remont kamienicy przy ul. Prostej 46, która liczy sobie niemal 150 lat. Budynek wcześniej został podłączony do miejskiej sieci ciepłowniczej. Prace remontowe obejmowały: wymianę starej stolarki okiennej, wykonanie izolacji cieplnej oraz przeciwwilgociowych ścian fundamentowych, remont dachu i elewacji.

Fasada budynku wymagała także naprawy cegieł w murze – uzupełnienia ubytków, oczyszczenia oraz impregnacji przed dalszym procesem renowacji. Zostały odtworzone liczne ornamenty kamienicy, takie jak: archiwolta nad frontowymi drzwiami budynku, ozdobne wsporniki (tzw. konsole) czy naczółki i pilastry, czyli

elementy zdobiące okna drugiej i trzeciej kondygnacji.

Renowacji poddano także drewniane drzwi wejściowe prowadzące na odnowioną klatkę schodową. Zadbano również o elewację od strony podwórza. Została ona docieplona. Dopełnieniem remontu było wykonanie nowego pokrycia na dachu, wymiana obróbek blacharskich oraz rynien i rur spustowych.

Koszt prac związanych z odrestaurowaniem kamienicy to ponad 1,2 mln zł. Przebieg remontu nadzorował Zarząd Zasobu Komunalnego.

➤ **Galerię zdjęć zobaczysz na wroc.city/KamienicaProsta46**

Nikt nie pali się do poręczenia za jakość tego węgla

Fakt, że miasta zrzeszone w Unii Metropolii Polskich zaangażują się w dystrybucję węgla, który rząd sprowadza z różnych stron świata, nie oznaczają, że wezmą na siebie odpowiedzialność za jakość tego surowca. „Nie możemy odpowiadać za coś, na co nie mieliśmy żadnego wpływu” – podkreślają.

Redakcja

Zgodnie z uchwaloną 27 października br. i już obowiązującą Ustawą o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2236) gminy mogą kupić od spółek Skarbu Państwa – Węglukoeksu lub PGE Paliwa – węgiel sprowadzony z Kolumbii, Indonezji i Australii po 1,5 tys. zł za tonę, a następnie sprzedać go mieszkańcom po nie więcej niż 2 tys. zł za tonę.

Miasta zrzeszone w Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza chcą się włączyć w dystrybucję węgla, jednak żądają, by kwestia odpowiedzialności za jakość surowca została wyraźnie uregulowana w umowach, na podstawie których samorzady będą go kupować od spółek Skarbu Państwa. W trakcie prac nad ustawą samorządowcy postulowali, by znalazły się w niej przepisy gwarantujące, że dostarczany mieszkańcom węgiel będzie najwyższej możliwej jakości. Tak się jednak nie stało. Nie pojawiły się również zapisy, które zwalniałyby miasta i gminy z odpowiedzialności za złą jakość węgla (np. za to, że będzie źle się palił) i ewentualne szkody, jakie mogą z tego wyniknąć (np. uszkodzony piec).

Gotowi do pomocy, ale...

Samorzady od początku nie były zachwycone rządowym pomysłem, by miasta i gminy włączyły się do handlu węglem. Przeciwno takiemu rozwiązaniu przemawiało wiele argumentów, przede wszystkim pojawiło się mnóstwo wątpliwości natury prawnej. Za tym, by jednak włączyć się w dystrybucję węgla, przemawiało tylko jedno – konieczność pomocy mieszkańcom w zaopatrzeniu

ADRIANO RUIZ

Rząd zamówił węgiel z zagranicy, samorzady mają go sprzedawać, ale nie wiadomo, kto będzie odpowiadał za ewentualne szkody

w paliwo, bez którego trudno by im było przetrwać nadchodzącą zimę. I ten argument ostatecznie zwyciężył: to właśnie on zadecydował, że rządowy projekt zyskał warunkową akceptację. Samorzady włączyły się też aktywnie w prace nad tą ustawą. Zgłosiły do jej treści setki poprawek. Niestety, nie wszystkie zostały uwzględnione przez ustawodawcę.

Co z certyfikatami?

Jedna z pominiętych przez ustawodawcę poprawek dotyczyła certyfikatów jakości węgla. Samorządowcy chcieli, by dołączano je do umów zawieranych przez gminy z tzw. podmiotem wprowadzającym, a więc z jedną ze spółek Skarbu Państwa, która na zlecenie rządu dokonała zakupu węgla za granicą i sprowadziła go do Polski.

Senacka poprawka, gwarantująca, że taki certyfikat ma być wystawiony najpóźniej 30 dni przed wydaniem węgla gminie, przepadła. Pozostał jedynie przepis, który w bardzo niejasny sposób mówi o konieczności dołączenia do zawartej z gminą umowy „naj-

bardziej aktualnego certyfikatu”. To nic nie znaczy, potrzebne są konkrety. Razem z odrzuconą poprawką dotyczącą certyfikatów przepadła i ta przesądzająca, że za roszczenia zgłoszone przez

gospodarstwo domowe z tytułu nienależytej jakości dostarczonego węgla będzie odpowiadał wojewoda.

W ocenie prezydentów miast UMP tak skonstruowane prawo może być próbą przerzucenia odpowiedzialności za rządowe zakupy na samorzady. A jest się czego bać, bo w mediach nie brakuje doniesień o tym, że sprowadzony do Polski surowiec nie jest najwyższej próby: ma niższą kaloryczność od krajowego, a czasem nawet w ogóle nie chce się palić.

Aktualne stanowisko UMP

Nie zgadzając się na obciążanie samorządów odpowiedzialnością

za coś, na co nie miały wpływu, miasta zrzeszone w Unii Metropolii Polskich przyjęły 3 listopada br. stanowisko, w sprawie skutecznej realizacji ustawy o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych.

Domagają się w nim, aby kwestia odpowiedzialności za jakość węgla została wyraźnie uregulowana w umowach, na podstawie których samorzady będą kupować węgiel od spółek Skarbu Państwa. Chcą także, by zamieszczono w nich konkretne informacje na temat tego, kto ma być adresatem ewentualnych roszczeń mieszkańców, np. do kogo mają się zgłaszać z reklamacjami, gdy węgiel nie będzie się palił, kto im zapłaci za naprawę uszkodzonego przez kiepskie paliwo pieca.

„Przyjęcie odmiennych reguł i próba przerzucenia odpowiedzialności na barki samorządów oraz podmiotów zaangażowanych w sprzedaż węgla na rzecz mieszkańców będzie sprzeczne z podstawowymi zasadami współzycia społecznego i uniemożliwi efektywną realizację Ustawy” – napi-

sano w stanowisku. „Nie uczestniczyliśmy w procesie zakupu surowca i jego importu do kraju, nie mamy więc żadnego wpływu na jego jakość. Powyższe działania pozostawały wyłącznie w zakresie odpowiedzialności spółek Skarbu Państwa, tj. PGE Paliwa sp. z o.o. oraz Węglukoeks S.A. Oczywiście jest więc, że jakiegokolwiek zaangażowanie się samorządów w dystrybuowanie węgla na mocy wprowadzonej Ustawy nie może rodzić ich odpowiedzialności za jego jakość”.

Dokument podpisali prezydenci 12 największych polskich miast: Tadeusz Truskolaski – prezydent Białegostoku, Rafał Bruski – prezydent Bydgoszczy, Aleksandra Dulciewicz – prezydent Gdańska, Marcin Krupa – prezydent Katowic, Jacek Majchrowski – prezydent Krakowa, Krzysztof Żuk – prezydent Lublina, Hanna Zdąnowska – prezydent Łodzi, Jacek Jaśkowiak – prezydent Poznania, Konrad Fijołek – prezydent Rzeszowa, Piotr Krzystek – prezydent Szczecina, Rafał Trzaskowski – prezydent Warszawy, Jacek Sutryk – prezydent Wrocławia.

EDUKACJA

117

dzieci w 5 złobkach: ul.: Filipińska 18, Pionierów 6, Centralna 37/1, Leonarda da Vinci 10A i Cedrowa 2

361

maluchów w Przedszkolu nr 51 Kolorowy Początek, ul. Warszawska 4 i Kręciok, ul. 3 Maja 13d

963

uczniów liczy Szkoła Podstawowa nr 80 im. Tysiąclecia Wrocławia przy ul. Polnej 4

Co ma Furgaję Pierón do Brochowa?

Przez ponad 600 lat, do 1810 roku, Brochów był własnością zakonu augustianów. Po nich pozostał do dziś park Brochowski – jeden z najstarszych we Wrocławiu. Ze stacji Brochów prowadził najstarszy odcinek Kolei Górnośląskiej (Wrocław-Oława) – pierwsze połączenie kolejowe na terenach dzisiejszej Polski. W latach 1912–13 Wrocław z Brochowem połączył pierwszy w obecnej Europie Wschodniej prototypowy trolejbus (Bezszywna Kolej Brochowska). W latach 1899–1913 powstał początek osiedla kolejarskiego (ul. Chińska i Birmańska). Tędy popędził z rekordową – jak na Europę roku 1936 – prędkością Furgaję Pierón, czyli ekspres Latający Ślązak. Trasę Bytom–Berlin, liczącą ok. 510 km, pokonywał w 4,5 h.

BROCHÓW W LICZBACH

1951r.

przyłączono Brochów do Wrocławia

374 ha

aktualna powierzchnia osiedla

7935

zameldowanych mieszkańców

4317

mieszkań

Na dobry relaks i złotą jesień życia

Cztery baseny, jacuzzi, strefa saunowa, siłownia, sala do jogi – z tego słynie aquapark przy ul. Polnej 10. Korzystają z niego od wakacji 2022 nie tylko brochowianie, ale też mieszkańcy sąsiednich osiedli: Jagodna, Wojszyc i Księża. W sumie miesięcznie ok. 16 tys. osób. Ale Wrocław inwestuje tu również w ludzi.

Anna Aleksandrowicz

Otwarty w połowie roku aquapark przy ul. Polnej 10 jest chętnie odwiedzany. W ciągu dnia kilkaset dzieci z SP nr 80 i innych okolicznych szkół przychodzi na lekcje WF-u na basenie, a kolejne kilkadziesiąt korzysta z lekcji WF-u w strefie fitness. Popołudniami i wieczorami odwiedzają obiekt goście indywidualni z rodzinami.

Dobroczynne wibracje

Warto zajrzeć do saunarium, gdzie prowadzony jest – wyjątkowo w skali całego Wrocławia – relaksujący zabieg terapeutyczny dźwiękiem.

Do wyboru są: sesje mis tybetańskich, mis kryształowych, gongu symfonicznego Tam Tam i dzwonków Koshi i Tingsha. Aquapark uruchomił na miejscu szkołę pływania – to zajęcia dla dzieci. Od listopada br. dla dor-

ślących zorganizowano AquaFitness. Poza zajęciami fitness w wodzie do dyspozycji gości są zajęcia jogi, zajęcia dla seniorów, tabata, latino solo i zajęcia na zdrowy kręgosłup. W saunach fińskich organizowane są ceremonie zapachowe dla ciała i ducha. W piątek 9.12 planowane jest w godz. 21–23.40 Nocne pływanie z saunowaniem. Będzie poczęstunek, ceremonie w saunie fińskiej i peeling do użycia w łaźni parowej. Cena za 1 osobę – 59 zł, za 2 os. – 99 zł. Basen, siłownia i fitness czynne codziennie w godz. 6–21, saunarium w godz. 14–21. Bilet normalny na cały dzień – 45 zł, ulg. 34 zł. Aquapark na Brochowie to drugi tego typu obiekt w stolicy Dolnego Śląska. Budowano go przez dwa lata, a koszt wyniósł ok. 43 mln zł.

Taniec hula w Dziennym Domu Pomocy przy Semaforowej

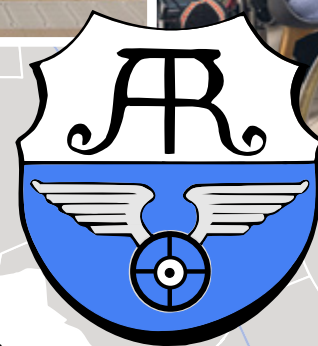
We Wrocławiu przybywa DDP-ów. W sierpniu 2019 swoją działal-

ność rozpoczęły dwa nowe, każdy na 30 miejsc, na Brochowie przy ul. Semaforowej 5 w wyremontowanej części budynku starego Ratusza. – Staram się wprowadzać rozwiązania wspierające zmiany demograficzne – tłumaczy Patrycja Karpicz, dyrektor Miejskiego Centrum Usług Społecznych we Wrocławiu. – DDP są świetnym rozwiązaniem dla osób, które ze względu na wiek, stan zdrowia wymagają wsparcia i opieki, ale także dla seniorów, którym doskwiera samotność – podkreśla.

DDP-y przy ul. Semaforowej 5 przyjmują swoich klientów od pon. do pt. w godz. 7.30–16. Mają oni tam zapewnione drugie śniadanie i dwudaniowy obiad. Do ich dyspozycji pozostają fizjoterapeuci, psycholog, pielęgniarki, opiekunowie medyczni. DDP-y zapewniają pensjonariuszom zajęcia terapii sensorycznej, kulinoterapii

Aquapark Brochów, lipiec 2022

Dom Diennej Pomocy nr 1, Semaforowa 5

(wykonywanie posiłków kształujące samodzielność), treningów samoobsługi. Seniorzy sami dekorują swoje ośrodki, malując na płótnie, tworząc rzeźby

i stroiki świąteczne. Pod czujnym okiem terapeutów wyprawiają się na spacer nordic walking. Zaprzeczają stereotypowi, że wysoki pesel wyklucza z życia cyfrowego. Przy Semaforowej seniorzy prętnie udzielają się na komu-

placówki, ale także ich rodziny. – Rozwijają i otwierają to horyzonty naszych seniorów, pokazując im, że w każdym wieku można korzystać ze zdobyczy techniki – tłumaczy dyrektor Karpicz. – Dzięki temu rodziny naszych klientów wiedzą, czym ich bliscy zajmują się w ośrodku, a nasi klienci mogą pochwalić się swoimi osiągnięciami. Placówki przy Semaforowej organizują też ciekawe wydarzenia dla swoich podopiecznych. W pierwsze urodziny dwóch brochowskich Domów Diennej Pomocy, na terenie zielonym wokół starego Ratusza, seniorzy odbyli „lot marzeń” i znaleźli się „na Hawajach”, gdzie dostali wieńce z kwiatów, egzotyczne owoce i odtanńczyli taniec hula.

W drugie – na scenie Semaforix Hits Festiwal przemienili się w gwiazdy estrady i dali koncert życia, a w trzecie – zamienili się w bogów na Olimpie. Odwiedził ich już słynny autor kryminałów – Marek Krajewski i wrocławski muzyk pochodzący z Kuby José Torres.

Utworzenie dwóch ośrodków DDP przy Semaforowej 5 kosztowało 5,5 mln zł (3 mln zł z UE i 2,5 mln zł z Urzędu Miejskiego Wrocławia).

nikatorze internetowym w grupie, którą nazwali Semaforix. Zrzęszona nie tylko ko bywalców

Brochowianie grają w zielone z WBO

Brochowskie Skwery – zadbane i odnowione. To dzięki temu zwycięskiemu projektowi z Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego z roku 2019 i 2020 mieszkańcy osiedla mają więcej tlenu i miejsc do wyciszenia się po intensywnych dniach pracy.

Pl. Indyjski i pl. Mongolski (na zdj.). Oto dwa dobre przykłady, jak można pogodzić parkowanie i odpoczynek. Spacerowicze chodzą teraz wyrównanymi i oświetlonymi po zmrroku ścieżkami, a do odpoczynku mają ławki. Dosadzono tam lip, morw i kasztanowców, a także jaśminowców, śnieguliczek, tawuł i berberysów. Miejsca parkingowe wyznaczono wokół skwerów. Zagospodarowanie tych miejsc i trzyletnie utrzymanie zamknęło się w kwocie ponad miliona zł. Nadzorem zajmował się Zarząd Zieleni Miejskiej.

Brochów czuje pociąg do samorozwoju

Odetchnij. Łagodna joga i relaksacja, gimnastyka słowiańska dla kobiet, Brochowski Klub Makramowy, porady prawne, zajęcia teatralne...

A także pogotowie informatyczne dla seniorów, Pociągi – miłość na zawsze!, Dzikie harce – spontaniczny ruch, gimnastyka słowiańska i salsa z Izabelą Torres (na zdj. z mężem José, z którym mieszka na Brochowie). To tylko kilka propozycji na listopad z kalendarza Brochowskiego Centrum Aktywności Lokalnej, ul. Koreańska 1A, prowadzonego przez Fundację Made in Brochów. Część zajęć jest płatnych, część nie – sprawdź na madeinbrochov.wroclaw.pl, tel. 511 380 078.

INSTAGRAM: SADOWSKA_ZIA

RO Brochów

Przewodniczący Rady Osiedla Brochów Marek Sadowski,

tel. 500 053 300 zaprasza na sesję w każdy pierwszy wtorek miesiąca w godz. 18–20 w sali konferencyjnej Hotelu Brochów, ul. Centralna 32. – To zebrania otwarte. Dlatego przyjmujemy wtedy wszystkich zainteresowanych problemami osiedla – zaprasza Sadowski. Radni pełnią też dyżury w każdą trzecią środę miesiąca w godz. 18–19 w BCAL-u, ul. Koreańska 1a. Można też do nich napisać: brochov@osiedla.wroclaw.pl. Pełna lista radnych na: wroc.city/ROBrochov.

Strażnik osiedlowy

Marcin Marciniowski jest strażnikiem osiedlowym Brochowa. W razie potrzeby należy się z nim skontaktować w godz. 7–15 pod nr. tel. 694 968 715. Można go prosić o interwencję np. ws. nieprawidłowo zaparkowanego samochodu albo o pomoc osobie w kryzysie bezdomności. Można też zadzwonić do dyżurnego Straży Miejskiej pod nr 986 (całodobowo). Na miejscu zostanie wysłany patrol.

Dwoje dzielnicowych

Służbę na osiedlu w godz. 7–15, a kolejnego dnia w godz. 12–20 pełnią policjanci z Komisariatu Policji Wrocław-Rakowice: sierż. szt. Michał Muller, tel. 601 815 627, e-mail: dzielnicowy.rakowiec9@wroclaw.wr.policja.gov.pl i sierż. Roksana Dec, tel. 601 815 090, e-mail: dzielnicowy.rakowiec10@wroclaw.wr.policja.gov.pl. Można do nich zgłaszać np. picie alkoholu w miejscach objętych zakazem, zaśmiecanie terenu albo zakłócanie porządku publicznego. Mejlowo można się poradzić, czy sprawa nosi znamiona wykroczenia lub przestępstwa. W sprawach nagłych należy dzwonić pod 112.

ZA DWA TYGODNIE
Biskupin-Dąbie-
Sępólno-Bartoszewice

Cukrzyca – bezpłatna konferencja

Na świecie z roku na rok przybywa osób chorych na cukrzycę, dlatego tę niezakaźną chorobę nazwano epidemią XXI w. W Polsce statystycznie co 4 osoba poniżej 60 r.ż. ma zdiagnozowaną cukrzycę, a wiele osób jest nią zagrożonych. Dlatego warto wiedzieć, co to za choroba i jak z nią postępować.

Wszyscy zainteresowani mogą o tym posłuchać podczas bezpłatnej XV Wrocławskiej Konferencji Szkoleniowej dla chorych z cukrzycą i ich rodzin pn. Długie i sprawne życie w zgodzie z cukrzycą. Odbędzie się ona w sobotę, 19 listopada 2022 r. w godz. 10-15 w hotelu Mercure (pl. Dominikański 1).

W programie wykłady: dr n. med. Małgorzaty Janków o tym, jak długo i bezpiecznie żyć z cukrzycą, Marcina Wrońskiego o znaczeniu ruchu dla diabetyków, Oliwii Bazylewicz o motywacji do dobrych wyborów żywieniowo-życiowych, Pauliny Kuszki o suplementacji w leczeniu insulinooporności i cukrzycy. Konferencja organizowana jest dzięki współfinansowaniu Wydziału Zdrowia Urzędu Miejskiego Wrocławia.

Zgłoś się do WCRS po nowe kompetencje

Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego zaprasza młodzież ze szkół ponadpodstawowych do udziału w projektach pozaszkolnych. Rozwijają wiedzę i umiejętności, wspierają kompetencje indywidualne, ale także pracę w grupie i są bezpłatne.

Redakcja

Na stronie wke.wcrs.wroclaw.pl znajdziemy listę i harmonogram zajęć dla młodzieży prowadzonych przez WCRS w ramach Wrocławskiej Koncepcji Edukacyjnej. To spotkania literacko-filozoficzne, konkurs na esej czy forum dyskusyjne.

Kalejdoskop myśli

To propozycja dla tych, którzy lubią wiedzieć więcej i pasjonują się literaturą, filozofią i psychologią. – Punktem wyjścia do rozmów będą teksty literackie tak dobrane, aby mogły stać się inspiracją do refleksji filozoficznej – wyjaśnia Agata Salnicków, nauczycielka

języka polskiego, prowadząca spotkania, które odbywać się będą w środy w godz. 16-17 w Przejściu Dialogu.

Piszmy eseje

Rozpoczęła się 3. edycja Międzszkolnego Konkursu na Esej. Pierwszym etapem będą warsztaty (11.01.2023) i wykład z dr Dobrawą Lisak-Gębałą – badaczką eseistyki z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Kolejnym: tworzenie własnego tekstu (do 20.03.23). Konkurs organizowany jest z Liceum Ogólnokształcącym nr IX.

Młodzi dyskutują

Wielokulturowość będzie tematem tegorocznego Forum Dyskusyjnego Młodzieży Wrocławia, które zaplanowano na 9.12.2022. Szkołą, która w tym roku poprowadzi forum, jest Liceum Ogólnokształcące nr IV. Wydarzenie jest kierowane do zespołów uczniów. Zgłoszone zespoły otrzymają pytania. Forum odbędzie się w Muzeum Architektury.

Projekt: Odpowiedzialność

Trwa nabór uczestników

do 2. edycji projektu społeczno-edukacyjnego dla młodzieży z Wrocławia i Gdańska. W ubiegłym roku tematem była wolność. Tegorocznym motywem przewodnim będzie odpowiedzialność. Młodzi będą pracować nad jednym z dwóch tematów: scenariuszem escape roomu lub scenariuszem wyścigów.

Partnerami projektu są Liceum Ogólnokształcące nr IV i Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku.

➤ **Szczegóły programów i formularze zgłoszeniowe na stronie wroc.city/Mlodziez**

STOCK ADOBE

Poczujmy razem: szacunek, wdzięczność i wspólnotę

wrocławskie centrum rozwoju społecznego

Szacunek, wdzięczność, wspólnota – to hasło kampanii społecznej, która ma kształtować więzi społeczne pomiędzy Ukraińcami a Polakami. Szacuje się, że do Wrocławia po wybuchu wojny przyjechało ponad 100 tysięcy Ukraińców, wielu z nich zostało i są częścią naszej społeczności.

Redakcja

Bohaterkami kampanii są: Alla, Ella, Tetiana, Anna i Julia. Do Wrocławia przyjechały z Ukrainy. Dzięki kampanii poznamy bliżej ich losy. Losy kobiet, które uciekając przed wojną musiały opuścić ojczyznę, zostawiając tam swoich mężów i ojców, dotychczasową pracę i dom.

– Chcemy pokazać nasze historie, często bardzo trudne, poruszające i smutne. Ale chcemy też podkreślić, że potrafimy się integrować i być częścią społeczności wrocławskiej – mówi Julia Bogusławska, bohaterka kampanii.

– Historie uchodźczyń z Ukrainy pokazują, jak istotne było wsparcie wrocławian w czasie pierwszych tygodni po wybuchu wojny, na ile pozwoliło im się usamodzielnic i dziś współtworzyć wspólnotę Wrocławia – wyjaśnia Radosław Michalski, dyrektor Wydziału Promocji Miasta i Turystyki UMW.

Systemowej pomocy od wybuchu wojny udzielają miejskie instytucje i organizacje współpracujące. Z noclegów wciąż korzysta ponad tysiąc osób. Nadanych zostało 60 tys. numerów PESEL. Ponad 31 tys. uchodźców znalazło pracę. Do szkół i przedszkoli uczęszcza obecnie ok. 10,5 tys. dzieci z rodzin uchodźców. Sze-

reg działań, których celem jest integracja, wsparcie i edukacja prowadzi też WCRS. Organizuje wsparcie psychologiczne, naukę języka polskiego, międzykulturowe warsztaty. Ważnymi elementami kampanii są spotkania, debaty i warsztaty. Za nami już spotkanie z licealistami, wspólne polsko-ukraińskie sadzenie krokusów czy warsztaty plastyczne. A 18.11 w SP nr 63 odbędzie się Dzień Tolerancji. Dzieci poprowadzą debatę: Nie ma współczesnego świata bez dbania o równość. Kampania została stworzona przez miasto Wrocław, a finansowa jest przez UNICEF.

➤ **Więcej na wroc.city/Wspolnota**

Anna w Ukrainie była prawniczką, we Wrocławiu ma salon kosmetyczny

MATERIAŁY ORGANIZATORA

Czas na jazzowy listopad, czyli Jazztopad

Wrocławianie są w tej niezwykle uprzywilejowanej sytuacji, że w roku mają nie jeden, ale dwa znakomite jazzowe festiwale. We wrześniu było klasyczne granie na Jazzie nad Odrą, 18 listopada rusza freejazzowy Jazztopad.

Magdalena Talik

Gwiazdą inauguracji festiwalu 18.11 o godz. 19 będzie wokalistka Dee Dee Bridgewater, która wystąpi ze swoim kwartetem. Drugim amerykańskim akcentem będzie występ David Murray Brave New World Trio. Artyści zagrają na finał 27.11 o godz. 19. Na tym nie koniec, bo w drugiej części wieczoru perkusista Hamid Drake pokaże swój projekt poświęcony Alice Coltrane. Koncerty będą odbywały się w Narodowym Forum Muzyki (pl. Wolności 1).

Gwiazdy jazzu

Hamid Drake będzie wyjątkowo aktywny podczas Jazztopadu, bo na scenie pojawi się jeszcze trzykrotnie: 23.11 na muzycznej medytacji Marii Grand o godz. 19; 24.11 z trio flecistki i kompozytorki Naïssam Jalal; 25.11 z Natural Information Society, którego liderem jest Joshua Abrams (wirtuoz gumbr i flecista) oraz w premierowym projekcie z japońską wirtuozką koto Michiyo Yagi. Francuska le-

Wokalistka Dee Dee Bridgewater uświetni ze swoim kwartetem koncert inauguracyjny w NFM (18.11)

genda sceny improwizowanej, czyli kontrabasista Joëlle Léandre, wspólnie z Polish Cello Quartet zagra utwór specjalnie zamówiony przez Jazztopad (26.11, godz. 19). Nduduzo Makhathini Quartet (zagra 19.11, godz. 19) i The Brother Moves On (koncert 20.11, godz. 19) to południowoafrykańskie rewiry. 19.11 specjalny Melting Pot Made in Wrocław.

Dla fanów ciekawych brzmień w klubie szwajcarskie trio jazzowe Uassyn zagra w Mleczarni (kon-

cert 26.11, godz. 22). W tym klubie będzie także szansa na posłuchanie perkusisty Juliana Sartoriusa (25.11, godz. 22). Każdego wieczoru będą się tu również odbywały improv session z udziałem tria Sundogs. Podczas festiwalu premierę będzie miał też najnowszy krążek Marek Pospieszalski Quartet (22.11, godz. 19).

Koncerty w mieszkaniach

Wkrótce na stronie festiwalu pojawi się formularz, w którym

można zgłaszać swoje mieszkanie na salę koncertową dla festiwalowych muzyków. W treści wiadomości trzeba z reguły zamieścić zdjęcia i opis przestrzeni. Pomieszczenie powinno być większe i znajdować się w okolicach centrum. Pianino lub fortepian są dodatkowym atutem.

➤ Program i bilety są dostępne w cenie od 10 do 200 zł. Więcej informacji na stronie nfm.wroclaw.pl

Wernisaż „_BEZ ASP i RACJI” w Niegalerii

Trzy osobowości i trzy techniki pokazywania wrażliwości w malarstwie. Struktury i ciężkie faktury to domena Aleksandry Durlej, minimalizm i portrety – Katarzyny Miernik-Staszelis, a w eksperymentach na płótnie lubuje się Małgorzata Dąbrówka.

Paulina Czarnota

Te trzy artystki zapraszają na swoją wystawę „_BEZ ASP I RACJI”, która odbędzie się w Niegalerii we Wrocławiu (ul. Teczowa 1). Wernisaż 24.11 o godz. 19. Wstęp jest bezpłatny. Prace będzie można oglądać do 23.12.

Projekt „_BEZ ASP i RACJI” to przekaz niewyuczonej, niepopartej edukacją Akademii Sztuk Pięknych sztuki tworzenia. Artystki chcą pokazać, że malować można z pasji, nie trzeba mieć do tego wykształcenia. Każda z artystek ma inny styl tworzenia, wszystkie są samoukami. I jak podkreślają: sztuka rządzi się swoimi prawami.

– Nie jestem malarką, może jestem niemalarką od zawsze. Uwielbiam minimalizm. Lubię to i ludzi też lubię. Następnym projektem w Niegalerii jest wystawa pt. „_BEZ ASP I RACJI”. Temat sprecyzowany, style dowolne. Style, w których każda z artystek ma coś do powiedzenia. Uruchamiam wyobraźnię, przekazuję bodźce. Dzieli się swoją energią. Chciałabym dotrzeć do szerszej grupy ludzi, koneserów, znawców i zajawkowiczów. Niech się dzieje, niech będzie super, dlatego po raz kolejny otwieram drzwi do swojej przestrzeni – zachęca Katarzyna Miernik-Staszelis, jedna z artystek i właścicielka Niegalerii.

Spektakl „Tutaj” na Prądyńskiego

Na muzyczny spektakl opowiadający o relacji człowieka z miastem 18 i 19.11 o godz. 19 zaprasza Centrum na Przedmieściu (ul. Prądyńskiego 39a). Tu choreografię miasta tworzą gesty przechodniów, scenariuszem stają się slogany billboardów, a na muzykę składają się tysiące miejskich dźwięków. To projekt wrocławskiego kolektywu artystycznego [in between]. Bilety w cenie 20 zł do nabycia na stronie wroc.city/Tutaj.

Jerzy Rosołowicz w MWW

W czwartek 17.11 o godz. 18 w Muzeum Współczesnym Wrocław odbędzie się otwarcie wystawy „Jerzy Rosołowicz. Alchemik/Alchemist”. Na wystawie prezentowanej do 23.01.2023 r. będzie można obejrzyć prace z różnego okresu twórczości Jerzego Rosołowicza – od wczesnych rysunków, po ostatnie dzieła. Jerzy Rosołowicz (1928–1982) był jedną z najważniejszych postaci wrocławskiego środowiska awangardowego. Wstęp biletowany (20 zł normalny, 10 zł ulgowy). Szczegóły wydarzenia na stronie wroc.city/Rosolowicz.

Kryminalne spotkanie w Firleju

Kawiarnia Sąsiedzka Klubu Firlej (Ośrodek Działań Artystycznych, ul. Grabiszyńska 56) zaprasza 23.11 o godz. 18 na spotkanie z autorami powieści kryminalnych Beatą i Eugeniuszem Dębskimi. Eugeniusz Dębski ma na swoim koncie przeszło 100 opowiadań i ponad 20 powieści. Beata Dębska jest natomiast absolwentką Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, na co dzień prowadzi biuro doradztwa podatkowego. Mieszkają we Wrocławiu. Na Dolnym Śląsku rozgrywa się akcja napisanego przez nich wspólnie cyklu kryminalnego o Tomaszku Winklerze. Spotkanie poprowadzi Olga Szcl. Wstęp wolny.

День доброзичливості у Вроцлаві 2022

Всесвітній день доброзичливості та привітань (так звучить повна назва цього свята) відзначається 21 листопада. Цьогоріч світ відзначатиме його вже в п'ятдесятє, натомість в Польщі – в шістнадцятє. Можна сказати, що це ще доволі «молоде» свято. Перевірте, як мешканці Вроцлава проведуть цей день та які події заплановано в місті!

Ева Вапляк

Всесвітній день доброзичливості – історія свята

День доброзичливості (ang. World Hello Day) виник у Сполучених Штатах. Авторами ідеї були брати Брайн та Майкл МакКорнакі. Так вони протестували проти війни між Ізраїлем та Єгиптом, що розпочалася восени 1973 р. День доброзичливості мав нагадувати людям про те, яким важливим є мирне вирішення конфліктів а також позитивне ставлення до світу та інших людей.

Зараз Всесвітній день доброзичливості відзначають у 180 країнах. Першим містом у Польщі, де святкували цей день, став саме Вроцлав. У 2006 р. гаслом були слова «Опинися серед доброзичливих». Щороку пізнавальним знаком цього свята є веселі й кольорові графічні роботи Анджея Тильковського, який виконує їх вже 16 років. У 2007 р. з нагоди Дня доброзичливості у Вроцлаві з'явився гном, якого звать Доброзичливік (поль. Życzliwek). Його широка усмішка повинна допомогти краще пережити день.

Як Вроцлав святкує Всесвітній день доброзичливості?

У 2022 р. День доброзичливості святкуватимуть у Вроцлаві під гаслом: «В доброзичливості сила!». Цього дня перед усім

усміхайтеся до людей! Будьте добрими та ввічливими до тих, кого зустрінете на вулиці чи на роботі. Вчинить щось приємне для інших, поговоріть з сусідом чи поступіться місцем в трамваї. Діліться своєю позитивною енергією та покажіть, що в доброзичливості справді є сила!

День доброзичливості 2022. Програма подій у Вроцлаві

Цьогоріч святкування буде особливе, оскільки відбудеться під час Вроцлавського року гарних взаємин – проти самотності. Ми розпочинаємо святкування багато раніше, тому приготуйтеся до подій, що запланував Вроцлав. Серед них зокрема такі:

День доброзичливості 2022. Програма

- від 07.11.2022 р. – «Доброзичлива виставка» у Магнолія-Парку
- 10–24 .11.2022 р. – «Доброзичлива виставка» – вул. Олавська
- від 14. 11.2022 р. – «Доброзичлива бібліотека» – ряд подій у Міській публічній бібліотеці (заняття платні; проводиться попередній запис, детальніше – на сайті Міської публічної бібліотеки)
- 18.11.2022 р., 13.00 – «Передай усмішку далі!» – усміхнене фото на пл. Ринок
- 19.11.2022 р., 12.00 – «Відвідуємо вроцлавський Хогвартс», Музей міщанського

містечтва – Стара ратуша (заняття платні; проводиться попередній запис, детальніше – на сайті Музею міста Вроцлава)

- 20.11.2022 р. – міська гра – «Будь доброзичливим! Неси ДОПОМОГУ!», проводиться попередній запис
- 21.11.2022 р., 17.00 – зустріч із проф. Марекком Качмарчиком «Звідки береться доброзичливість. Еволюційна нейробіологія прихильності». Кінотеатр «ГЕЛІОС» у Магнолія-Парку (вхід за безкоштовними квитками). Після зустрічі, о 18.00 відбудеться демонстрація кінофільму «Соната» – Кінотеатр «ГЕЛІОС» у Магнолія-Парку (вхід за безкоштовними квитками). Вхідні квитки на зустріч із проф. Марекком Качмарчиком та на перегляд фільму «Соната» будуть доступні від 16.11 у касі кінотеатру.
- 21.11.2022 р., 19.00 – Нічне писання листів у Вроцлавській політехніці

Матеріали, що можна скачати

Як щороку, на Вас чекають плакати, а цього року – додатково розклад уроків і поштівка (також із текстами українською мовою), виготовлені за проектами Анджея Тильковського (<https://www.wroclaw.pl/ua/deny-dobrozichlivost-u-vrotslav-2022>)

MATERIAŁY ORGANIZATORA (1); TOMASZ HOŁOJCZAK

ДЕНЬ ДОБРОТИ, 21 ЛИСТОПАДА ВРОЦЛАВ

ДОБРОТА МАЄ СИЛУ!

Шкільний стартовий набір «300 плюс»

Спливає термін подачі клопотань щодо отримання фінансування. Небагато часу залишилося для того, щоб подати клопотання до Управління соціального страхування (поль. ZUS) на отримання фінансування шкільного стартового набору у рамках програми «Гарний старт».

Ярек Ратайчак

Можна отримати 300 злотих – це допомога, що надається усім батькам або опікунам дітей та молоді віком від 7 до 20 років. Якщо в родині виховується дитина з інвалідністю, то вікова межа – це 24 роки. Прочитайте, що зробити, щоб отримати 300

злотих фінансування на шкільний стартовий набір та коли спливає термін подачі клопотання.

Шкільний стартовий набір – 300 зл. для дитини

У рамках програми батьки – без огляду на їхні доходи – можуть

отримати одноразову грошову допомогу. Завдяки ній можна придбати підручники, зошити, шкільне приладдя – усе, що необхідне для навчання у початкових школах, ліцеях, технікумах, а також в інших закладах освіти.

Чи клопотання необхідно подавати щороку?

Допомога надається раз на рік – на дитину, яка навчається в школі, до досягнення нею 20-річного віку або 24 років, якщо йдеться про дитину з інвалідністю. Важливо те, що клопотання необхідно подавати щороку – в іншому разі Управління соціального страхування

(ZUS) не виплатить 300 зл. Терміни подачі клопотання про отримання 300 зл. на шкільний стартовий набір:

Клопотання на отримання щорічної допомоги можна подавати від 1 липня до 30 листопада 2022 р.

Pierwszy mundial na Bliskim Wschodzie

Zbliża się wydarzenie, na które nie tylko wrocławianie, ale i cały świat z niecierpliwością czekają – Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej 2022 w Katarze.

Marlena Urbaniak

To pierwszy raz, kiedy jedna z najważniejszych imprez sportowych świata odbędzie się na Bliskim Wschodzie, gdzie religią dominującą jest islam. Pierwszy raz mundial zostanie też rozegrany jesienią. Po raz ostatni wezmą w nim udział 32 drużyny. W 2026 r. liczba zespołów zwiększy się do 48 reprezentacji.

Start 20 listopada

Mundial rozpocznie się już 20 listopada 2022 roku w katarskim mieście Al-Chaur. Zamknięcie i finał zostanie rozegrany 18 grudnia 2022 r. w Lusajl. W całej imprezie odbędą się 64 mecze. Kibice będą oglądać swoich ulubieńców na ośmiu stadionach w pięciu miastach Kataru. W spotkaniach wezmą udział 32 drużyny. Reprezentacja Polski znalazła się w grupie C i zagra z Arabią Saudyjską, Meksykiem i Argentyną.

Cała Polska trzyma kciuki, żeby nasza reprezentacja strzeliła podczas mistrzostw jak najwięcej bramek

Polską reprezentację poprowadzi na mistrzostwach trener Czesław Michniewicz. Wśród piłkarzy znajdą się m.in.: Robert Lewandowski, Wojciech Szczęsny, Grzegorz Krychowiak, Karol Świdzki, Krzysztof Piątek, Jan Bednarek czy powołany w ostatniej chwili Artur Jędrzejczyk z Legii Warszawa. Wiemy już, że w składzie na pewno zabraknie Jakuba Modera i bramkarza Łukasza Skorupskie-

go, którzy zmagają się z kontuzjami. Zespół będzie liczył 47 zawodników.

Polska rozegra trzy mecze w następujących terminach:

- 22 listopada z Meksykiem,
- 26 listopada z Arabią Saudyjską,
- 30 listopada z Argentyną.

Gdzie oglądać mecze?

Prawa do emisji MŚ w piłce nożnej 2022 nabyła Telewizja Polska, dlatego turniej będzie można oglądać na kanałach TVP 1, TVP 2 oraz TVP Sport. Zobaczymy je także w aplikacjach mobilnych i Smart TV. Jeśli nie macie dostępu do telewizji, warto sprawdzić okoliczne puby i bary we Wrocławiu, gdzie często kibice oglądają mecze na żywo.

Koniec jesiennej rundy w Ekstraklasie

Piłkarze Śląska Wrocław zakończyli jesienną rundę rozgrywek Ekstraklasy na 11. miejscu. W niedzielę, 13 listopada, w ostatnim meczu sezonu bezbramkowo zremisowali z Legią Warszawa. Następny mecz dopiero pod koniec stycznia, u siebie z Zagłębiem Lubin.

Michał Kurowicki

Mecz z Legią miał uroczystą oprawę, bo WKS obchodził właśnie 75. rocznicę swojego istnienia. Kibice przygotowali specjal-

ne transparenty. Zarząd klubu zaprosił na stadion legendarnych zawodników i trenerów. Całość wypadła okazale, w przeciwieństwie do gry naszych piłkarzy w jesiennej części Ekstraklasy.

Niestety, to już kolejny sezon, kiedy Śląsk, po rundzie jesiennej nie znajduje się w górze tabeli. Nie walczy o mistrzostwo. Ciężko będzie też zakwalifikować się do europejskich pucharów. Straty do czołówki są bowiem duże. Obecnie WKS znajduje się na 11. miejscu w tabeli, do miejsca premiowanego grą w pucharach traci 8 punktów, do lidera tabeli aż 20! Trzeba też spojrzeć za siebie, bo nad pierwszym miejscem do spadku mamy tylko 7 punktów przewagi.

Część komentatorów uważa, że należy dać więcej czasu na pracę trenerowi Ivanowi Djurdjelicowi, trenerowi Śląska. Serb przejął drużynę dopiero w tym sezonie i ma jeszcze czas, żeby udowodnić, że jest dobrym fachowcem. Trener do dyspozycji ma zagraniczny zaciąg, z którego tylko kilku graczy gra na miarę oczekiwań. Na pewno na

plus wypadł błyskotliwy skrzydłowy John Yeboah. Zawodnik powoli staje się ulubieńcem trybun. Co raz lepiej gra też kapitan Patrick Olsen, który dał zwycięstwo drużynie w meczu w Płocku, strzelając decydującego gola w ostatniej minucie spotkania. Reszta graczy z zagranicy spisuje się słabiej, w tym Eric Exposito. Hiszpan zdobył jesienią zaledwie trzy gole, a i tak wspólnie z Olsenem są najsukuteczniejszymi zawodnikami drużyny. Wśród polskich graczy najlepszą formę prezentuje bramkarz Rafał Leszczyński, którego do WKS-u ściągnął przed sezonem właśnie trener Djurdjelic.

Przed Śląskiem teraz długa przerwa. Najbliższy mecz wrocławianie zagrają dopiero pod koniec stycznia. Zmierzą się wtedy, na stadionie Tarczyński Arena, w derbowym meczu z Zagłębiem Lubin.

Kibice Śląska zaprezentowali efektowną oprawę z okazji 75-lecia klubu

Tydzień w skrócie

Poznaliśmy skład ekipy żużlowców Betardu Sparty Wrocław na sezon 2023. W drużynie nadal jeździć będzie kapitan Maciej Janowski. O kolejny sezon umowę przedłużył Daniel Bewley. W ekipie pozostają też doświadczeni Tai Woffinden i Artiom Łaguta oraz juniorzy Bartłomiej Kowalski i Mateusz Panicz.

Koszykarki 1 KS Ślęza Wrocław przegrały u siebie z Polskim Cukrem Lublin 59:65, w meczu 7. Kolejki Energa Basket Ligi Kobiet. Najwięcej punktów dla wrocławskiej drużyny zdobyła Stephanie Jones (26 pkt) oraz Anna Jakubik (14 pkt). Po tym spotkaniu 1 KS Ślęza zajmuje szóste miejsce w tabeli kobiecej EBL.

WYDARZENIA SPORTOWE

koszykówka

Energa Basket Liga:
18.11, godz. 19, Hala Orbita,
WKS Śląsk Wrocław –
Polski Cukier Start Lublin
(Emocje TV)

EuroCup:
23.11, godz. 20, Hala Orbita,
WKS Śląsk Wrocław –
Promitheas Patras
(Polsat Sport Extra)

Suzuki 1. Liga Mężczyzn:
16.11, godz. 17,
Miasto Szkła Krosno –
WKS Śląsk II Wrocław
(Emocje TV)

Suzuki 1. Liga Mężczyzn:
16.11, godz. 19,
Weegree AZS
Politechnika Opole –
WKK Wrocław
(Emocje TV)

siatkówka

Tauron 1. Liga:
20.11, godz. 17,
AZS AGH Kraków –
Chemeko-System
Gwardia Wrocław

piłka ręczna

Liga Centralna:
19.11, godz. 17,
MKS Olimpia Medex
Piekary Śląskie –
WKS Śląsk Wrocław

16. Azjatycki Festiwal Filmowy w kinie Nowe Horyzonty

Pięć Smaków to coroczny przegląd kina z Azji Wschodniej, Południowo-Wschodniej i Południowej. Program festiwalu tworzą zarówno kino autorskie, jak i wysokobudżetowe produkcje. Wrocławską odsłona to sześć opowieści z wybranych sekcji festiwalu, które obejrzymy od 17 do 20.11 w kinie Nowe Horyzonty. W programie: 17.11, godz. 20.15

„Funky Forest”, reż. Katsuhito Ishii, Hajime Ishimine, Shinichiro Mik, 18.11, godz. 18 „Przesąd”, reż. Park Kang, godz. 20.15 „Za szybcy, za czuli” reż. Nawapol Thamrongrattanarit, 19.11, godz. 18 „Niech żyje Leonora!” reż. Martika Ramirez Escobar, godz. 20.15 „I raz, i dwa”, reż. Edward Yang, 20.11, godz. 18 „Rybie dziecko” reż. Shuichi Okita. Bilety w cenie 22 zł (klubowy 20 zł). Program i bilety na www.kinoh.pl.

Bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia

Numer ratunkowy: **112**
 Pogotowie Ratunkowe: **999**
 Policja: **997**
 Straż Pożarna: **998**
 Straż Miejska: **986**
 Centrum Powiadomienia Ratunkowego WOPR (nr ratunkowy nad wodą): **601 100 100**
 Centrum Zarządzania Kryzysowego: **71 770 22 22**

Telefony awaryjne

(bezpłatne, czynne całą dobę)
 Pogotowie energetyczne: **991**
 Pogotowie gazowe: **992**
 Pogotowie ciepłownicze: **993**
 Pogotowie wodno-kanalizacyjne: **994**

Infolinie

Centrum Informacji Turystycznej: **71 344 31 11** (pn.-pt. 9.00-19.00)
 Punkt Informacji dla Obcokrajowców: **71 772 49 50** (pn.-pt. 9.00-16.00)
 Wsparcie osób z niepełnosprawnościami: **71 777 89 61** (Biuro Wrocław Bez Barier, pn.-pt. 7.45-15.45)
 Infolinia Urzędu Miejskiego Wrocławia: **71 777 71 77** (pn.-pt. 8.00-18.00)

Ważne telefony – inne

Zgłoś dym ze spalania odpadów: **986** (całodobowo) lub **71 310 06 46** (pn.-pt. 7.00-14.00)
 Zgłoś chore lub ranne dzikie zwierzę: **71 770 22 22** (całodobowo) lub **71 799 67 00** (pn.-pt. 7.45-15.45)
 Zgłoś niebezpiecznego psa lub kota: **986** (całodobowo) lub **71 362 56 74** (pn., śr., czw., pt 9.00-16.30, wt. 9.00-18.30, sb., nd. 9.00-15.00)
 Zgłoś awarię do ZDiUM: **71 376 00 22, 19501** (całodobowo)
 Centrum Obsługi Klienta MPWiK: **71 34 09 655** (pn.-pt. 8.00-15.00, śr. 8.00-17.00)
 Biuro Obsługi Pasażera MPK: **71 321 72 70/71** (pn.-pt. 7.00-21.00)
 Miejskie Biuro Rzeczy Znalezionej: **71 376 08 96** (pn.-pt. 8.00-14.00, śr. 8.30-16.00)
 Miejski Rzecznik Konsumentów: **71 777 79 02** (pn.-pt. 7.45-15.45)
 Taxi Senior: **794 123 124**
 Telefon Zaufania MOPS: **512 198 939**

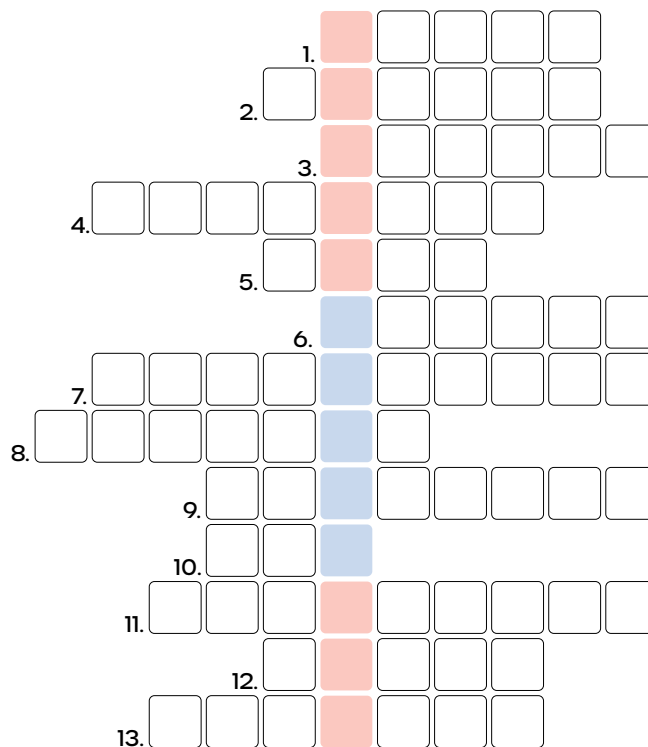
One Love Music Festival 19.11 w Hali Stulecia

To już 18. edycja festiwalu One Love Music w Hali Stulecia (ul. Wystawowa 1), na którym 19.11 zagrają: Selah Sue, Daria Zawiałow, Dubioza Kolektiv, Artur Rojek, Mery Spolsky, Dimension DJ Set, Koven, London Electricity, Bass Astral, Bokka, Gooral // Paprodiad, Foliba. Taka obsada gwarantuje, że posłuchamy dźwięków: reggae, drum &

bass, trip hop, electronic, alternative, hip hop, roots, dub, ragga, dancehall, ska, world music, dubstep, breakbeat, soul, a także cyfrowych eksperymentów. Wejście na wydarzenie możliwe jest od godz. 16. Bilety można jeszcze kupić w serwisach tictos.pl, ebilet.pl i ticketmaster.pl. Cena do 18.11 to 159 zł, w dniu wydarzenia – 180 zł (dzieci do 12 lat pod opieką osoby dorosłej wchodzi za darmo). Szczegóły na stronie onelove.pl.

KRZYŻÓWKA NUMERU 108

- Łączy je Mostek Czarownic.
- W przestrzeni miejskiej upamiętnia postać lub wydarzenie.
- Amerkański prezydent, który jest patronem ronda na ważnym węzle przesiadkowym komunikacji miejskiej we Wrocławiu.
- Historyk literatury, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, autor książki „Spotkania wrocławskie”.
- Wrocławska rzeka i tytuł czasopisma społeczno-kulturalnego.
- Imię, które często nosili książęta śląscy z dynastii Piastów.
- Kwiat, który trzyma krasnal Życzlipek.
- Imię cesarza, fundatora Akademii Leopoldyńskiej.
- Ważny plac w centrum Wrocławia, przy którym znajduje się ważny dla muzyki obiekt.
- Liczba mostów we Wrocławiu, która zawarta jest w jednym z określeń tego miasta.
- Główna arteria prowadząca od wrocławskiego Rynku w kierunku Dworca Głównego PKP.
- Miejskie tereny zielone.
- Najpopularniejsza para wrocławskich krasnali.

Aby wygrać jedną z trzech nagród, wystarczy wysłać hasło z krzyżówki SMS-em pod numer **664 072 606**. Koszt jednego SMS-a wg taryfy operatora.

W treści należy wpisać numer biuletynu i po kropce prawidłową odpowiedź. W tym numerze będzie to **108.HASŁO** (słowo HASŁO należy zastąpić rozwiązaniem krzy-

żówki). Na odpowiedzi czekamy do **24 listopada br. do godz. 20**. Trzech zwycięzców wyłonimy zgodnie z regulaminem spośród autorów prawidłowych odpowiedzi do 1 grudnia br. Skontaktujemy się z nimi w ciągu trzech dni roboczych z numeru telefonu 71 776 71 00. **UWAGA!** Według regulaminu nagrodę można wygrać raz na 12 miesięcy. W tym wy-

daniu do zdobycia są bluza, parasolka i pakiet toreb. Zwycięzcy z nr. 106 (hasło: Chryzantemy) to: pan Radosław (bluza z herbem Wrocławia), pani Małgorzata (parasolka) i pan Krzysztof (pakiet toreb). Gratulujemy!

➤ **Regulamin i RODO**
www.wroclaw.pl/biuletyn/#konkurs

➤ **Napisz do nas!**

REDAKCJA
 pl. Solny 14, 50-062, Wrocław,
www.wroclaw.pl,
 e-mail: biuletyn@araw.pl

Redaktor naczelna
 Ewa Wapłak

Redaktor wydania
 Paulina Czarnota

DRUK
 AGORA
 ul. Daniszewska 27
 03-230 Warszawa

WYDAWCA
 Gmina Wrocław